

Bakalářská práce

Sportovní slang se zaměřením na atletiku

Studijní program:

B0232A090012 Česká filologie pro praxi

Autor práce:

Pavla Cinkánová

Vedoucí práce:

Mgr. Václav Lábus, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Liberec 2024

Zadání bakalářské práce

Sportovní slang se zaměřením na atletiku

<i>Jméno a příjmení:</i>	Pavla Cinkánová
<i>Osobní číslo:</i>	P21000670
<i>Studijní program:</i>	B0232A090012 Česká filologie pro praxi
<i>Zadávající katedra:</i>	Katedra českého jazyka a literatury
<i>Akademický rok:</i>	2022/2023

Zásady pro vypracování:

Studium a excerpce oborové literatury a vymezení základních pojmů.

Popis vztahu odborného názvosloví a slangu v předmětné oblasti.

Sběr lexikálního materiálu na základě excerpce tištěných a audiovizuálních pramenů, pozorování, dotazníků, případně řízených rozhovorů.

Sestavení strukturovaného hesláře (slovníku).

Všestranná analýza lexikálního materiálu zaměřená zejména na zdroje pojmenování, způsoby tvoření, míru expresivity, projevy intertextuality a významové vztahy.

Interpretace, shrnutí a formulace závěrů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

tištěná/elektronická

Jazyk práce:

čeština

Seznam odborné literatury:

Čermák, F. *Lexikon a sémantika*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010.

Hradilová, D. *Funkční aspekty lexikální expresivity v současné češtině*. Olomouc: UP v Olomouci, 2017.

HUBÁČEK, J. – LOTKO, E. *Výběrový slovník českých slangů*. Ostrava: OU, 2003.

HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1981.

HUBÁČEK, J. *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Praha: SPN, 1971.

KLIMEŠ, Lumír. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920–1996*. Pizeň: PF ZČU, 1997.

Nový encyklopedický slovník češtiny. Dostupné z: <https://www.czechency.org>

Sborníky z konferencí o slangu a argotu pořádaných PF ZČU v Plzni.

Diplomové a bakalářské práce věnující se tématu sportovního slangu, např.: Svobodová, M.

Sportovní slang se zaměřením na fotbal. Bakalářská práce. Praha: PedF UK, 2020.

Vedoucí práce:

Mgr. Václav Lábus, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání práce:

30. dubna 2023

Předpokládaný termín odevzdání: 30. dubna 2024

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. PhDr. Jasňa Pacovská, CSc.
garant studijního programu

V Liberci dne 30. dubna 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu bakalářské práce Mgr. Václavu Lábusovi, Ph.D. za jeho čas, vstřícný přístup a cenné rady. Dále děkuji v mnoha ohledech liberecké atletické komunitě, díky níž tato práce mohla vzniknout.

Anotace

Bakalářská práce *Sportovní slang se zaměřením na atletiku* zkoumá jazyk typický pro atletické prostředí. V teoretické části jsou nejprve vymezeny základní pojmy oblasti a jejich definiční nejednotnost. Následně jsou uvedeny aspekty slangu, způsoby jeho tvoření a bližší pohled na fungování slangové slovní zásoby ve sportovním prostředí, konkrétně v atletice. Klíčovou částí práce je slovníkový oddíl, který obsahuje bohatý a komplexně zpracovaný jazykový materiál doplněný o analýzu získaného lexika.

Klíčová slova

atletika, atletický slang, slang, slovník, sport

Annotation

The bachelor thesis *Sports Slang with emphasis on athletics* looks into typical language for the sport of athletics. Firstly, the theoretical section is dedicated to defining fundamental terms, and their disunity when it comes to interpretation. Subsequently, aspects of slang are discussed, as forms of its creation, and a closer look at slang vocabulary in the environment of athletics. The crucial part of this thesis is the vocabulary, which contains a complex elaboration of language material including an analysis of the collected dictionary.

Key words

athletics, athletic slang, dictionary, slang, sport

Obsah

Úvod.....	12
Teoretická východiska.....	13
1. Nespisovné poloutvary národního jazyka.....	13
1.1 Profesní mluva.....	13
1.2 Argot.....	14
1.3 Žargon, hantýrka.....	14
2. Slang.....	14
2.1 Teorie slangu.....	15
2.1.1 Jaroslav Hubáček.....	16
2.1.2 František Oberpfalcer-Jílek.....	17
2.1.3 Jozef Mistrík.....	18
2.1.4 Lumír Klimeš.....	18
2.1.5 František Trávníček.....	18
2.1.6 Bohuslav Havránek a Alois Jedlička.....	19
2.1.7 Jaroslav Suk.....	20
2.1.8 Václav Křístek.....	20
2.1.9 Příruční mluvnice češtiny – Zdeňka Hladká.....	21
2.1.10 Nový encyklopedický slovník češtiny.....	21
2.2 Pojetí slangu v této práci.....	21
2.3 Aspekty slangu.....	22
2.3.1. Jazykové aspekty.....	22
2.3.1.1 Nespisovnost.....	22
2.3.1.2 Komunikační funkčnost.....	22
2.3.1.3 Systémovost.....	23
2.3.1.4 Pojmová diferenciacie.....	23
2.3.1.5 Stav odborné terminologie.....	24
2.3.1.6 Vyjádření expresivity.....	24
2.3.2 Mimojazykové aspekty.....	24
2.3.2.1 Stupeň uzavřenosti prostředí.....	24
2.3.2.2 Složení příslušníků slangového prostředí.....	24
2.3.2.3 Psychické faktory.....	25
3. Tvoření slangových výrazů.....	26
3.1 Transformační postupy.....	26
3.1.1 Derivace (odvozování).....	26
3.1.2 Skládání (kompozice).....	27
3.1.3 Zkracování (abreviace).....	27
3.1.4 Mechanické krácení a překrucování.....	28
3.1.5 Univerbizace.....	28
3.1.6 Kalkování.....	28
3.2 Transpoziční postupy.....	29
3.2.1 Metaforické tvoření slov.....	29
3.2.2 Metonymické tvoření slov.....	29
3.2.3 Tvoření víceslovných názvů.....	29
3.2.4 Přejímání.....	30
4. Sportovní slang.....	31

4.1 Atletický slang.....	32
5. Materiálová a metodologická východiska.....	34
6. Tvoření výrazů atletického slangu.....	36
6.1 Pojmenování běhů a chůze.....	36
6.2 Pojmenování technických disciplín.....	37
6.3 Pojmenování osob.....	37
6.4 Pojmenování činností a cviků.....	38
6.5 Pojmenování náčiní a pomůcek.....	39
6.6 Pojmenování míst, prostor, závodů, výsledků a organizací.....	40
7. Slovník.....	42
7.1 Zpracování slovníku.....	42
7.2 Struktura slovníku.....	42
7.3 Struktura hesla.....	42
7.4 Užité zkratky a grafické symboly.....	43
7.4.1 Zkratky.....	43
7.4.2 Grafické symboly.....	43
7.5 Slovník.....	44
8. Analýza sesbíraného lexikálního materiálu.....	80
8.1 Způsoby tvoření.....	80
8.2 Slovnědruhovú platnost.....	82
8.3 Sémantické třídění.....	84
9. Shrnutí a závěr.....	86
Seznam použitých zdrojů.....	87

Seznam grafů

Graf 1: Poměr způsobů tvoření.....	82
Graf 2: Poměr slovních druhů.....	84
Graf 3: Poměr sémantického zastoupení.....	85

Seznam zkratk

angl.	– angličtina, anglický výraz
apod.	– a podobně
atd.	– a tak dále
cit.	– citoslovce
dok.	– sloveso dokonavé
expr.	– expresivní výraz, slovo
hrom.	– podstatné jméno hromadné
m.	– podstatné jméno rodu mužského
např.	– například
nedok.	– sloveso nedokonavé
neskl.	– nesklonné jméno
neskl. spoj.	– nesklonné spojení
pomn.	– podstatné jméno pomnožné
popř.	– popřípadě
příd.	– přídavné jméno
resp.	– respektive
s.	– podstatné jméno rodu středního
sk. 1 – 6	– skupina (viz kapitoly 6.1 – 6.6)
švéd.	– švédština
tj.	– to jest
tzv.	– takzvaný
zejm.	– zejména
ž.	– podstatné jméno rodu ženského

Úvod

Sport je nedílnou součástí světa kolem nás. Ačkoliv je sportovní sféra často definována dosaženými výkony, počtem bodů nebo gólů, hraje v ní podstatnou roli rovněž komunikace a jazyk. Svými vlastnostmi pak toto prostředí přímo nahrává rozvoji slangu a atletika, často přezdívaná jako královna sportů, je toho nejlepším dokladem.

Bakalářská práce zkoumá jazyk užívaný v atletickém prostředí. Jejím cílem je sesbírat co možná nejobsáhlejší lexikální materiál, který umožní blíže charakterizovat jazykové tendence členů atletické komunity a následně všestranně analyzovat získané lexikum. Práce je proto rozdělena do dvou částí, a sice na oddíl prezentující teoretická východiska problematiky slangu a následně oddíl metodologický a materiálový.

Teoretická část nejprve uvádí do problematiky nespisovných poloutvarů národního jazyka a prostřednictvím různých výkladů slangu z pohledu předních domácích lingvistů poukazuje na terminologickou nejednotnost celé oblasti. Následně charakterizuje jazykové i mimojazykové aspekty ovlivňující slangovou slovní zásobu a představuje transformační i transpoziční způsoby její tvorby. V druhé části práce jsou blíže charakterizována odvětví širokého atletického prostředí a zejména pak slangová mluva atletů ve srovnání s oficiální terminologií této sféry. Kompletní výčet a strukturovaný výklad získaného lexikálního materiálu je následně doplněn ve slovníkové části, které sekunduje všestranná analýza atletického slangu zaměřená na způsoby tvoření, slovnědruhovou platnost a sémantické třídění sesbíraných výrazů. Závěr práce shrnuje veškerá zjištění a doplňuje je stručným komentářem.

Teoretická východiska

1. Nespisovné poloútvary národního jazyka

Za tzv. poloútvary národního jazyka (nestrukturní útvary) jsou považovány specifické lexikální, případně frazeologické vrstvy, usouvztažněné gramatickými pravidly spisovného jazyka, obecné češtiny či jiných interdialektů.¹ Na rozdíl od útvarů bývají poloútvary národního jazyka charakterizovány na základě toho, že nemají prostředky ze všech jazykových rovin. Disponují lexikálními, frazeologickými, případně syntaktickými specifiky, fonetiku a gramatiku naopak přebírají z obecné češtiny a místního nářečí.²

Vzhledem ke skutečnosti, že poloútvary obvykle reprezentují jazykové prostředky využívané při komunikaci mezi členy určité sociální skupiny, jsou v posledních desetiletích nazývány jako sociolekty.³ Doménou sociolektu je mluvená forma komunikace při polooficiálním a neoficiálním dorozumívání jejích účastníků, jež sjednocuje právě příslušnost k určité pracovní či zájmové skupině.

K nestrukturním útvarům národního jazyka bývá zpravidla řazen slang, profesní mluva, argot, žargon a hantýrka.⁴

1.1 Profesní mluva

Profesní mluva označuje soubor jazykových prostředků určité skupiny zaměstnanců, kteří užívají termíny či terminologická spojení především z důvodu jejich ekonomičnosti, odbornosti, pojmovosti a významové jednoznačnosti v konkrétních souvislostech. Jazykové prostředky profesní mluvy se označují jako profesionalismy. Nejčastějším procesem jejich tvoření je univerbizace,⁵ tedy převedení víceslovného pojmenování v jednoslovné (viz kapitola 3.1.5).⁶

---

1 ČECHOVÁ, M., M, KRČMOVÁ a E. MINÁŘOVÁ, *Současná stylistika*, 2008, s. 45.

2 CHLOUPEK, J. *Stylistika češtiny*, 1990, s. 57.

3 HUBÁČEK, J. *K aktuálnosti zkoumání sociolektů, zejména slangu.*, 1995, s. 20.

4 ČECHOVÁ, M., M, KRČMOVÁ a E. MINÁŘOVÁ, *Současná stylistika*, 2008, s. 66.

5 ČECHOVÁ, M., M, KRČMOVÁ a E. MINÁŘOVÁ, *Současná stylistika*, 2008, s. 72.

6 <https://www.czechency.org/slovník/UNIVERBIZACE>

1.2 Argot

Termínem argot se pojmenovává utajená mluva typická pro příslušníky nižších a izolovaných vrstev společnosti. Předpokladem vzniku argotu je určité kolektivní fungování těchto sociálních skupin, jež sdílí podobné zájmy, cíle a záměry, které jsou ovšem zpravidla šifrovány a mají zůstat utajené veřejnosti.⁷ Absolutní utajení řeči těchto skupin je ovšem podle Lucie Rakové, která se zabývala mluvou vězeňskou, mýtus. Policejní orgány i soudní úředníci se totiž snaží mluvu rozšifrovat a uveřejňovat, čímž zabraňují dalšímu asociálnímu jednání těchto skupin.⁸

1.3 Žargon, hantýrka

Od užívání termínů žargon a hantýrka se dnes především z důvodu nejasné definice ustupuje. Žargon je totiž možné chápat jako synonymum pro pojmy slang, argot nebo profesní mluva.⁹ Podle Františka Kopečného je pak navíc hantýrka souznačná právě s žargonem.¹⁰

---

7 CHLOUPEK, J. *Stylistika češtiny*, 1990, s. 60.

8 RAKOVÁ, L. *Jak se mluví za zdmi českých věznic*. 2012, s. 17.

9 HUGO, J. *Slovník nespisovné češtiny*, s. 13 .

10 KOPEČNÝ, F. *K původu termínů slang, argot, hantýrka a žargón*. Naše řeč. 1981, roč. 64, 2.

2. Slang

Termín slang se poprvé objevil přibližně v první polovině 18. století jako označení pro vulgární vyjadřování. Jeho pravděpodobný původ tkví ve spojení s'language, tedy něčí jazyk. Jak ale upozorňuje Jaroslav Hubáček, například sovětský lingvista M. M. Makovskij poukazuje i na další možnosti výkladu – slovo slang by mohlo pocházet také z cikánštiny nebo ze severoanglických dialektů.^{11 12}

Jak již bylo zmíněno, slang je v rámci stratifikace národního jazyka považován za tzv. poloútvár, který je řazen k nespisovné vrstvě slovní zásoby.¹³ Ačkoliv se domácí i zahraniční názory na jednotnou definici a rozsah pojmenování slangu liší (viz kapitoly 2.1 – 2.1.10), jeho charakteristickým rysem je úzká vazba na sociální či profesní skupiny. Pojmem slang a jeho synonymními variantami (sociální nářečí, speciální nářečí, vrstvová nářečí, sociální styl, ...) se tedy rozumí soubor názvů, které jsou užívány v běžném styku těchto skupin, vyjma příslušné terminologie. Uvedené názvy a obraty, jinak také slangové výrazy či slangová pojmenování, pak vznikají především za účelem věcného, expresivního i variabilního vyjadřování a mimo daná společenství se užívají jen omezeně.¹⁴

Slang nemá specifické charakteristické rysy mluvnické stavby, neboť se většinou jedná o typické projevy mluvenosti v neoficiálních a polooficiálních projevech. Slangová pojmenování zároveň nejsou pro všechny aktivity, zájmy a činnosti plně vyvinuta, v každé oblasti je tedy poměr slangu vůči odborné terminologii jiný (viz kapitola 2.3.1.5).¹⁵

Zájem o slangy je v dnešní době motivován mimo jiné skutečností, že tyto výrazy úspěšně pronikají do oblasti veřejného, publicistického, ale i odborného vyjadřování.¹⁶

---

11 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 9.

12 KOPEČNÝ, F. *K etymologii slov slang, žargon, argot*. 1982, s. 28-30.

13 CHLOUPEK, J. *Stylistika češtiny*, 1990, s. 59.

14 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 9.

15 Tamtéž

16 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 10.

2.1 Teorie slangu

Problematika slangu je dlouhodobým předmětem domácího jazykovědného výzkumu, čemuž se věnuje disciplína zvaná sociální dialektologie, jež se snaží o podání definice slangu, poznání jeho obecně platných znaků, praktické zachycení a výklad jednotlivých slangů.¹⁷ Jeho specifika lze spatřovat například v relativní mladosti, variabilitě, uplatňování sociálních a psychických faktorů či v obtížnosti sběru příslušného jazykového materiálu.¹⁸

Teoretická zkoumání této problematiky lze sledovat z monotematického, nebo teoretického pohledu. Monotematický výzkum, kterému se věnovali např. F. Oberpfalzer-Jílek, V. Křístek, L. Klimeš, E. Rippl či B. Zimová, usiluje primárně o zachycení, shromáždění a až následné vyložení výrazů určitého prostředí či společenství. Teoretický pohled naopak podává výklad v monografických statích a teoretických pracích širokého záběru, jako je tomu např. u A. Kellnera, L. Dvonče, F. Trávníčka a mnoha dalších.¹⁹ Někteří zmínění lingvisté se svými příspěvky vystoupili rovněž na plzeňských konferencích o slangu a argotu, jež se konají od roku 1977 a výrazně přispěly k lepšímu poznání této oblasti.

Následující kapitoly podávají stručný přehled o možných pojetích slangu z děl předních domácích jazykovědců. Výčet neobsahuje veškeré lingvisty, kteří se problematikou slangu zabývají, nýbrž jména reprezentující různá stanoviska.

2.1.1 Jaroslav Hubáček

Jaroslav Hubáček přispěl v rámci domácího výzkumu slangu největším počtem monografických prací a slangových slovníků, které tvoří díky své komplexnosti také teoretický a strukturní rámec této práce. I přes nezpochybnitelný přínos jsou však dnes některá Hubáčkova tvrzení či sesbíraný jazykový materiál poznamenané časem, a je tak na místě určitý kritický nadhled. Daleko za očekáváním zůstala například autorova novější práce *Výběrový slovník českých slangů*, jež představovala podle recenze Jana Táborského navzdory svému

17 HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*, 1988, s. 6.

18 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 12.

19 Tamtéž

úctyhodnému rozsahu metodologicky nedostatečně zpracovaný lexikální materiál, o němž nevíme základní informace, a sice kým, kde, kdy a jak byl sbírán či zpracováván.²⁰

Hubáčkova definice z publikace *O českých slanzích* říká, že je slang „svébytná součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizovaných v běžném dorozumívacím styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužícím jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či k zájmové sféře.“²¹ Zároveň ale Hubáček upozorňuje, že je i v této definici ukázána možnost dělení slangu na slang zájmový a pracovní.²²

Aktuálnost slangů a jejich pronikání mimo rámec jednotlivých prostředí vedou pak podle Hubáčka k tomu, že lze některé názvy označit i jako interslangové.²³

2.1.2 František Oberpfalcer-Jílek

Stať Františka Oberpfalzera-Jílka s názvem *Argot a slangy* je Hubáčkem považována za základní teoretickou práci v oblasti výzkumu slangu.²⁴ Ačkoliv se zde jeho podstata ještě příliš nspecifikuje, slangy charakterizuje Oberpfalcer-Jílek jako rozdělení češtiny podle stavů. Autor totiž jazyk nedělí jen na základě dichotomie spisovnosti a nespisovnosti, nýbrž rovněž podle složení společnosti. Jedinci spojení stejným povoláním mají dle jeho slov mnoho společného v myšlení, ve vymezení oblasti pojmů a představ, a proto i jejich mluva vykazuje společné znaky, které jsou odlišné od mluvy jiných stavů. Z toho důvodu vznikají dle Oberpfalzera-Jílka tzv. „stavovské mluvy“, neboli „zvláštní jazyky“.

Nejvíce pozornosti zaměřuje autor na slang studentský, u nějž si všímá slovníku, studentských rčení, mluvnických znaků a cizích prvků. Vedle toho sleduje

---

20 TÁBOSKÝ, J. Jaroslav Hubáček: *Výběrový slovník českých slangů*, 2006, s. 150-156.

21 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 18.

22 Tamtéž

23 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 137.

24 Tamtéž

také slang vojenský, myslivecký, sportovní a slangové prvky v mluvě některých povolání.²⁵

2.1.3 Jozef Mistrík

Jozef Mistrík chápe slang v souvislosti se žargonem, na jehož pozadí se utváří jako slovník familiárních odborných termínů používaných v soukromých projevech lidí se stejnými zájmy.²⁶

Slang a žargon jsou dle Mistríka synonyma, přičemž slangové výrazy vznikají aktualizováním a deformováním známých slov. Autor rovněž uvádí možnost hovořit o nižším a vyšším slangu, z nichž je každý součástí jiné vrstvy jazyka a užíván v jiných situacích.²⁷

2.1.4 Lumír Klimeš

Podle Jaroslava Hubáčka podává Lumír Klimeš v domácí literatuře vůbec nejdůkladnější pohled na chápání pojmu slang. Vedle přehledného výčtu termínů, jako jsou nářečí sociální, společenská, speciální, vrstvová, pracovní slang, profesionální slang a mnoha dalších,²⁸ definuje Klimeš slang jako „*něspisovný jazykový útvar funkčně spjatý s prací nebo zájmy určité skupiny společensky hodnocené kladně nebo neutrálně, pro jehož slovní zásobu jsou charakteristické nespisovné profesionální nebo zájmové lexikální jednotky a pro syntax stejná nebo zvýšená frekvence některých syntaktických jevů, běžných ve spisovné i v nespisovné češtině, zejména elipsy a jednočlenné věty*“.²⁹

Dále pak Klimeš vyděluje slang profesionální, který má převážně sdělovací funkci, a slang skupinový, v němž se vedle sdělovací funkce výrazně vyskytují i prvky emocionální.³⁰

---

25 OBERPFALCER-JÍLEK, F. *Argot a slangy*, 1834, s. 26.

26 MISTRÍK, J. *Štylistika slovenského jazyka*, 1974, s. 198.

27 Tamtéž

28 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 15.

29 KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu*, 1997, s. 5

30 Tamtéž

2.1.5 František Trávníček

Podle Františka Trávníčka je termín slang cizí a ne zcela obecný. Z toho důvodu navrhuje užívání synonymních pojmů nářečí společenská, zvláštní a vrstevná, která charakterizuje podle příčin vedoucích k jazykovému odlišení příslušníků společenských vrstev. Těmito příčinami jsou dle Trávníčka: „*nestejná potřeba výrazových prostředků po stránce věcné*“, „*zvláštní věcné pojetí některých věcí, známých i jiným příslušníkům jazyka*“, „*různé citové zaujetí, různý citový vztah mluvčího k osobám nebo věcem*“, „*snaha některých společenských vrstev po výlučnosti jejich mluvy, nesrozumitelnosti pro příslušníky vrstev jiných*“³¹ a snaha o odlišnost, krátkost a úspornost.³²

Důležité je podle Trávníčka rovněž dbát na nestrukturnost slangu, který je osobitý po slovníkové stránce, ale jeho příslušníci mluví buď nářečím lidovým či spisovným.³³ Podobný pohled má na slang i dialektolog Adolf Kellner, který užívá termínu nářečí vrstevná (společenská, sociální).³⁴

2.1.6 Bohuslav Havránek a Alois Jedlička

Dvojice zakladatelů Pražského lingvistického kroužku a autoři *České mluvnice* za slang považují soubor speciálních názvů a obrátů, které užívají v běžném styku členové pracovních či zájmových kolektivů. Tyto speciální názvy a obraty pak vznikají především z věcných a expresivních důvodů.³⁵

Autoři vyčleňují na jedné straně slang pracovních nebo zájmových skupin a na straně druhé mluvu profesionální, která užívá pojmenování blízká spisovným termínům, což zapřičiňuje přechod slov z původně nespisovné oblasti slovní zásoby do spisovné vrstvy jazyka. Slang zároveň neoznačují výrazem sociální nářečí, neboť sice disponuje zvláštními lexikálními prostředky, ale nikoliv potřebnou mluvnickou nebo hláskovou odlišností.³⁶

---

31 TRÁVNÍČEK, J. *Úvod do českého jazyka*, 1953, s. 27.

32 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 12-13.

33 TRÁVNÍČEK, J. *Úvod do českého jazyka*, 1953, s. 27.

34 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 13.

35 HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*, 1988, s. 7.

36 HAVRÁNEK, B. a JEDLIČKA, A., *Česká mluvnice*, 1988, s. 9.

2.1.7 Jaroslav Suk

Jaroslav Suk chápe slang jako „*mluvu skupinovou, mající zvláštní lexikální rejstřík, označující především předměty, osoby, jevy atd. pro život mimo skupinu netypické, sloužící pro komunikaci uvnitř skupiny a často i k vydělení dané skupiny od ostatní společnosti, tedy mající funkci integrující.*“³⁷

Dle Suka existuje slang pouze v mluveném jazyce, v rámci nějž se užívá obecná čeština a jeho slovník je známý všem rodilým mluvčím. Dále pak není třeba rozlišovat slang profesionální a zájmový, neboť se jejich jazykový charakter výrazně neliší.³⁸

2.1.8 Václav Křístek

Václav Křístek uvádí možnost dvojího pojetí slangu. „*a) pojetí širší, zahrnující jak specifický dorozumivací útvar příslušníků určité profese (tedy to, co se často označuje jako mluva profesionální), tak také mluvu uzavřených společenských skupin, jejichž pojetím jsou hlavně společné zájmy, a b) pojetí užší, rezervující označení slang jen pro specifický dorozumivací útvar zájmových skupin.*“³⁹

Zastánci užšího pojetí vnímají podle Křístka rozdíl především mezi mluvou profesionálních a zájmových skupin. V prvním případě vznikají pojmenování nejčastěji na základě věcné pojmenovací potřeby, jsou spjata s prací a mají blízko k odbornému názvosloví. Mluva zájmových skupin se oproti tomu vyznačuje bohatou souznačností, motivovaností či citovým vztahem.⁴⁰

Širší pojetí, k němuž se přiklání i sám Křístek, diferencuje slang a argot, přičemž slang zahrnuje jak mluvu zájmových skupin, tak mluvu profesionální. Mezi oběma stranami je ovšem hranice velmi pružná, neboť mají shodné rysy. Výrazy motivované na základě věcné pojmenovací potřeby a výrazy motivované citovým vztahem mluvčího k jevům skutečnosti se vyskytují na obou stranách.⁴¹

---

37 SUK, J. *Několik slangových slovníků*. 1993, s. 9.

38 Tamtéž

39 KŘÍSTEK, V. *Poznámky v problematice argotu a slangu*, 1973, s. 98-103.

40 Tamtéž

41 Tamtéž

Kromě problematiky vymezení slangu se Křístek zabývá rovněž nekončícím sporem ohledně nejednotné terminologie, především ve vztahu k označením hantýrka či žargon, která mají negativní zabarvení a neměla by být se slangem vzájemně vnímána jako synonyma.⁴²

2.1.9 Příruční mluvnice češtiny – Zdeňka Hladká

Zdeňka Hladká zpracovala v rámci *Příruční mluvnice češtiny* lexikologický oddíl, jehož součástí je i kapitola *Slovní zásoba češtiny* a podkapitola *Vrstvy v slovní zásobě*.

Profesní mluvu, argot a slang zde definuje následovně: „*Profesní mluva je souborem termínů a frází užívaných skupinou zaměstnanců při pracovním procesu. Slang je souborem slov a frází užívaných skupinou lidí spjatých stejným zájmem, eventuálně též profesí. Argot je mluva společenské spodiny.*“⁴³

2.1.10 Nový encyklopedický slovník češtiny

V *Novém encyklopedickém slovníku češtiny* už je termín slang k nalezení pod hyperonymem sociolekt, které vyhovuje potřebám terminologie lépe a nepotřebuje upřesnění dalšími atributy.⁴⁴

Autorem tohoto hesla je Jaroslav Hubáček a Marie Krčmová, a proto se chápání pojmu sociolekt shoduje s pojetími, která autoři představují ve svých publikacích (viz kapitoly 1 – 2; 2.1.1).

2.2 Pojetí slangu v této práci

Z výše uvedeného výčtu je zřejmé, že lze na problematiku slangu nazírat různě. Tato práce se přiklání k širšímu pojetí, které reprezentuje především Jaroslav Hubáček či Václav Křístek.

---

42 KŘÍSTEK, V. *Poznámky v problematice argotu a slangu*, 1973, s. 98-103.

43 KARLÍK, P., NEKULA, M. a RUSÍNOVÁ, Z. *Příruční mluvnice češtiny*, 2003, s. 94.

44 <https://www.czechency.org/slovník/SOCIOLEKT>

Slang zde tedy bude chápán jako nespisovná vrstva národního jazyka obsahující specifická pojmenování, která se používají v běžné neoficiální mluvě lidí spjatých stejným pracovním prostředím nebo zájmy. Tyto dvě oblasti je dále již problematické rozlišit, neboť se dá jen stěží určit, kdy se jedná výlučně o zálibu a kdy o profesi, neboť se záliba mnohdy stává právě profesí a naopak.

2.3 Aspekty slangu

Slang lze zkoumat z hlediska jazykového a mimojazykového, přičemž je podle Hubáčka nutné brát v potaz vždy oba tyto aspekty a jejich níže uvedené faktory.⁴⁵

2.3.1. Jazykové aspekty

2.3.1.1 Nespisovnost

Nespisovnost je jedním ze základních znaků slangových výrazů, neboť slangy chápeme jako synonymní pojmenování ke spisovnému vyjadřování a termínům. Některé výrazy jsou například díky expresivním, stylistickým či teritoriálním příznakům na hranici spisovnosti a jiné vyloženě nespisovné až vulgární.⁴⁶

2.3.1.2 Komunikační funkčnost

Komunikační funkčností se rozumí vyhovění aktuálním požadavkům jazykového vyjadřování, jež má být především stručné a jednoznačné. To je možné doložit zejména již zmíněnou univerbizací (viz kapitoly 1.1; 3.1.5), která se uplatňuje při úpravě stávajících slov odvozováním, skládáním, zkracováním, popř. metonymickým tvořením. Požadavek jazykové ekonomie mohou naplňovat také

---

45 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 19.

46 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 20.

metaforicky utvořené či přejaté výrazy. Dokladem aktuálnosti univerbizace ve slanzích je skutečnost, že se slangová sousloví vyskytují jen málo.⁴⁷

Podle Hubáčka je pro slangové názvy z jazykového hlediska příznačné jednak, „že jsou při svém tvoření určovány požadavky vyhovět specifické povaze mluvených jazykových projevů, jednak skutečnost, že jde vždy o názvy popisné, motivované, nikoli značkové, nemotivované.“⁴⁸ Ve skutečnosti ale slangy obsahují i nespočet značkových (mnohdy přejatých) pojmenování (z atletického slangu např.: *step*).

2.3.1.3 Systémovost

Ačkoliv není aspekt systémovosti u slangu tak patrný jako u strukturních útvarů národního jazyka, lze ho vidět v tom, že i slangové výrazy, jakožto sémanticko-lexikální jednotky, tvoří systém. V souvislosti s univerbizací můžeme jako systémové chápat například výrazy jednoslovné.⁴⁹

Ve slangovém prostředí se systémovost projevuje podle Hubáčka kupříkladu v tom, „že se slangově označují zpravidla nejdůležitější jevy téže třídy, téže významové kategorie, a to i v případě, že názvy spisovné vyhovují, zejména pokud jde o jejich vhodnost pro mluvené jazykové projevy, tj. jejich stručnost, zřetelnost a výstižnost.“⁵⁰

2.3.1.4 Pojmová diferenciac

Snaha o pojmovou diferenciaci se ve slanzích projevuje ve větší, či menší míře ve srovnání s odborným vyjadřováním. Záleží přitom na pojmenovacích potřebách v pracovním nebo zájmovém prostředí. Někdy se pojmová diferenciac projevuje jako nelibost vůči tomu, co je mimo prostředí obvyklé a v něm naopak málo výrazné.⁵¹

---

47 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 21.

48 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 25.

49 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 22.

50 Tamtéž

51 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 23.

2.3.1.5 Stav odborné terminologie

Dalším hlediskem je stav, propracovanost, přístupnost a stupeň praktického užívání odborné terminologie. Ne všechna pracovní a zájmová prostředí jsou totiž v tomto smyslu stejně rozvinutá. U některých tradičních oblastí typu technika, řemesla, doprava, hornictví či hutnictví byla česká terminologie dotvářena nebo se začala užívat až po vzniku samostatného Československa.⁵²

2.3.1.6 Vyjádření expresivity

Stejně jako je tomu u strukturních útvarů národního jazyka, existují i v oblasti slangu výrazy neexpresivní, sloužící pouze k věcnému pojmenování, a naopak výrazy různě intenzivně expresivní.⁵³

2.3.2 Mimojazykové aspekty

2.3.2.1 Stupeň uzavřenosti prostředí

Každé pracovní či zájmové prostředí je jiné a má rovněž odlišné podmínky pro tvorbu a užívání slangových výrazů. Některá prostředí jsou uzavřena veřejnosti, a proto i oproštěna od jejích vlivů po dobu výkonu práce nebo zájmu, jiná jsou naopak vnějším okolnostem otevřena. Vliv na tvorbu a užívání slangů má rovněž stáří prostředí či aktivity, tradice i rychlost rozvoje.⁵⁴

2.3.2.2 Složení příslušníků slangového prostředí

Jednotlivá prostředí mají svůj okruh příslušníků, kteří slangový slovník vytvářejí, užívají a ovlivňují. Při jeho tvorbě se nejvíce projevuje věk, pohlaví, vzdělání a záliby. Některá prostředí jsou ovlivněna častým střídáním členů.⁵⁵

---

52 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 23.

53 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 24.

54 Tamtéž

55 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 26.

2.3.2.3 Psychické faktory

Psychické faktory se ve slanzích uplatňují výrazně a projevují se „*jako snaha příslušníku určitého prostředí o jazykové vyjádření výjimečnosti provozované činnosti, a rovněž jako snaha o rychlé začlenění do prostředí nebo i demonstrování příslušnosti k němu, a to i mimo specifické slangové prostředí.*“⁵⁶ V druhém zmíněném případě se tak děje především u lidí, kteří jsou v prostředí krátce.

---

56 Tamtéž

3. Tvoření slangových výrazů

Veškeré slangy jsou obohacovány stejným způsobem jako slovní zásoba ostatních útvarů národního jazyka, neboť jsou jeho živou součástí. K jejich zkoumání lze tedy přistupovat stejně jako k výzkumu celonárodní slovní zásoby a je přitom možné vycházet z různých rovin. Pojmenování má totiž stránku obsahovou (sémantickou) i formální (jazykovou, tj. morfologickou a zvukovou) a jednotlivá pojmenování ve slovní zásobě zpravidla nefungují izolovaně, nýbrž v hierarchii s ostatními.⁵⁷

Výchozí publikací teoretického výkladu i členění této kapitoly jsou *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů* od Jaroslava Hubáčka, který vymezuje dva základní postupy utváření výrazů, a sice postupy transformační a transpoziční. Výsledkem prvního z nich jsou nová či upravená pojmenování vzniklá odvozováním, skládáním, zkracováním, mechanickým krácením, překrucováním, univerbizací či kalkováním, v druhém případě se jedná o již existující jednotky vzniklé metaforickým a metonymickým tvořením slov, tvořením víceslovných názvů nebo přejímáním.⁵⁸

3.1 Transformační postupy

3.1.1 Derivace (odvozování)

Derivace je nejčastějším slovotvorným postupem v českém jazyce. Z afixů užívá obvykle prexifu (předpony) či suffixu (přípony), infixu umístěvaného dovnitř slova jen velmi zřídka. Nová slova vznikají rovněž postupem prefixačně-suffixačním, při němž dochází ke kombinaci výše zmíněných možností, využita může být také pouze konverze (koncovkové tvoření).^{59 60}

---

57 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 5.

58 Tamtéž

59 ČERMÁK, F., *Jazyk a jazykověda*, 2011, s. 144.

60 <https://www.czechency.org/slovník/DERIVACE>

Výsledek derivace se nazývá derivát (odvozenina). Tento slovotvorný způsob se ve velké míře uplatňuje u substantiv, a to nejčastěji jako derivace sufixální, která může být velmi bohatá, jako je tomu například právě v českém jazyce.⁶¹

3.1.2 Skládání (kompozice)

Kompozice je v rámci tvorby nových slangových pojmenování méně častá než derivace a její podstatou je vznik slova spojením minimálně dvou slovotvorných základů.⁶²

Složeniny se tvoří podle Hubáčka především tam, „*kde je předlohou víceslovné vyjádření jednak v podobě pojmenování sdruženého, jednak v podobě spojení dvou slov víceméně volného. Některé složeniny se pak tvoří i ze základů, které nemají povahu ustáleného slovního spojení.*“ Takto vzniklé složeniny mají zřetelně expresivní příznak.⁶³

Výsledkem kompozice jsou složeniny vlastní (pravé), nevlastní (nepravé, spřežky) a hybridní, které se nachází na hranici mezi slangy a odbornými termíny. Výraz vzniklý kompozicí nazýváme kompozitum (složenina), hlavní motivací pro jeho užívání je snaha o ekonomičnost vyjadřování.⁶⁴

3.1.3 Zkracování (abreviace)

„*Abreviace je tvoření zkratk, tj. vlastně „neslov“ ze slov nebo jejich kombinací; nejčastější jsou zkratky iniciálové (...). Druhý typ je založen na přechodu z kolokací nebo kompozit k derivacím nebo elipsou k jednoslovnému základu původní kolokace a někdy (v české lingvistice) se mu říká univerbizace (...).*“⁶⁵

Zkracování vyhovuje slangovým pojmenovacím záměrům, neboť ho charakterizuje především významová zřetelnost a vyjadřovací jednoduchost.⁶⁶

61 ČERMÁK, F., *Jazyk a jazykověda*, 2011, s. 145.

62 <https://www.czechency.org/slovník/KOMPOZICE>

63 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 25.

64 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 25.

65 ČERMÁK, F., *Jazyk a jazykověda*, 2011, s. 146.

66 <https://www.czechency.org/slovník/ABREVIACE>

3.1.4 Mechanické krácení a překrucování

Proces mechanického krácení je společně s překrucováním pro slangovou slovní zásobu typický. Oba způsoby totiž slouží jako přechod mezi tvořením nových pojmenování a „již hotovými“ výrazy, přičemž se úpravy týkají většinou jen formy, slovní význam zůstává stejný.⁶⁷

Pojmenování vzniklá mechanickým krácením pochází vždy ze základového slova, jež je podstatně delší a zvukově složitější. Mezi hlavní znaky vzniklých názvů tedy patří menší počet slabik, zjednodušené souhláskové skupiny, tendence k tvoření otevřených slabik a u některých případů dokonce vícestupňové zkracování.⁶⁸

Hlavní podstata překrucování spočívá v rozmanitém přetváření a úpravách výchozích pojmenování. Motivací přitom bývá zpravidla snaha o jazykovou hravost, dvojsmyslnost, zvukové zvýraznění apod.⁶⁹

3.1.5 Univerbizace

Jak již bylo zmíněno (viz kapitola 1.1; 2.3.1.2), univerbizace je proces převedení víceslovného pojmenování v jednoslovné. Nejčastěji se projevuje zpodstatněním přívlastku, tedy vypuštěním původního substantiva ve víceslovném pojmenování a jeho nahrazením novým tvarem původního adjektiva.⁷⁰

3.1.6 Kalkování

Kalkování je typ tvoření slovní zásoby s využitím cizích slov, která napodobujeme domácím protějškem. V důsledku toho vznikají tzv. kalky a polokalky (část cizího slova se přeloží a část zůstane původní).⁷¹

---

67 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 28-29.

68 Tamtéž

69 Tamtéž

70 <https://www.czechency.org/slovník/UNIVERBIZACE>

71 <https://www.czechency.org/slovník/KALK>

3.2 Transpoziční postupy

3.2.1 Metaforické tvoření slov

Metaforické přenášení slovního významu je v rámci obohacování slangové slovní zásoby jedním z nejfrekventovanějších onomaziologických postupů.⁷² Jedná se o přenesení významu na základě vnější podobnosti, která bývá nejčastěji reprezentována podobností celkového vzhledu, nápadným znakem, velikostí, barvou či tvarem.⁷³

Motivací vzniku těchto pojmenování je na jedné straně potřeba označení nových, příliš obecných nebo odborných pojmů, a na straně druhé snaha o expresivitu. Často můžeme rovněž sledovat sloučení těchto dvou tendencí.⁷⁴

3.2.2 Metonymické tvoření slov

Metonymické tvoření slov je oproti tomu metaforickému méně častým způsobem obohacování slovní zásoby. Podle Hubáčka zde nová pojmenování vznikají na základě přenášení slova na jinou věc či představu, která s tou původní vnitřně souvisí.⁷⁵

Stejně jako je tomu u přenášení metaforického, se i zde pojmenovávají již hotové domácí a cizí výrazy, a to především ve snaze o stručné a zřetelné vyjádření.⁷⁶

3.2.3 Tvoření víceslovných názvů

Víceslovné názvy vznikají spojením minimálně dvou již existujících jednotek, jež tak získávají nový a specifikovaný význam. Jedná se o tvoření pojmenování sdružených (sousloví) a frazeologických.⁷⁷

---

72 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 30.

73 <https://www.czechency.org/slovník/METAFORA>

74 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 30.

75 <https://www.czechency.org/slovník/METONYMIE>

76 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 35.

77 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 37.

Tento způsob je v rámci tvoření slangové slovní zásoby vůbec nejméně zastoupený, neboť odporuje základní tendenci slangu, kterou je jazyková ekonomie. Dokladem nízkého výskytu je skutečnost, že víceslovná pojmenování často přecházejí v pojmenování odborná nebo projdou procesem univerbizace.⁷⁸

3.2.4 Přejímání

Přejímáním se podle Jaroslava Hubáčka tvoří pojmenování s „*využitím již existujícího, hotového pojmenování v cizím jazyce. Nejde tu tedy o tvoření nových slov ve vlastním slova smyslu, ale o adaptaci názvu cizího do prostředí domácího jazyka.*“⁷⁹

Mezi důvody přejímání patří zejména chybějící, nedostatečná či nepropracovaná domácí terminologie, snaha o zachycení specifčnosti jiných jazyků, odlišnost vyjádření nebo potřeba expresivního pojmenování.⁸⁰

Přejímky nejsou dle Hubáčka pasivním způsobem tvorby slovní zásoby, neboť bývají slangové výrazy často zvukově, morfologicky či dokonce slovnědruhově upravovány slovům domácím.⁸¹ K adaptaci slova dochází tehdy, nemůže-li fungovat z formálního důvodu, kterým je obvykle odlišná forma. V cílovém jazyce se pak od přejímek často tvoří další nová slova.⁸²

---

78 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 38.

79 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 39.

80 Tamtéž

81 Tamtéž

82 ČERMÁK, F., *Jazyk a jazykověda*, 2011, s. 145.

4. Sportovní slang

Slang bývá jazykovědci charakterizován jako vrstva nespisovných lexikálních jednotek a frazeologismů a sportovní prostředí je pro jeho vznik i následný rozvoj ideální. Této vrstvy slovní zásoby totiž podle Hubáčka neužívají jen ti, kteří se sportu věnují na amatérské úrovni, nýbrž také profesionálové, trenéři, rozhodčí, sportovní reportéři a další příslušníci této široké sociální skupiny. Sportovní prostředí je tak nejlepším dokladem toho, jak nelze striktně oddělit zájmovou a profesní činnost.⁸³

Jak uvádí Václav Flégl, ve sportovním slangu hrají u všech přítomných podstatnou roli nálada a emoce. Jejich koncentrace na výkon často odsouvá jazykovou správnost mimo soustředění a v komunikaci dostávají přednost jednoznačnost, ekonomičnost a funkčnost vyjadřování.⁸⁴

Jan Hugo dělí sportovní slang podle mluvčích do čtyř vzájemně provázaných skupin. První z nich jsou profesionálové, trenéři a jejich širší realizační týmy, jež jsou považováni za hlavní tvůrce terminologie a slangového slovníku. Druhou skupinu tvoří amatérští sportovci přebírající vyjadřování vědomě i nevědomě od profesionálů. Třetí skupina se skládá ze sportovních žurnalistů, kteří slang sice většinou přímo netvoří, ale musí ho ovládat, reagovat na jeho proměny a šířit ho mezi další uživatele. Těmito uživateli jsou pak především sportovní fanoušci tvořící čtvrtou a zároveň nejpočetnější skupinu, jež konkrétní slang zpravidla rovněž velmi dobře ovládá.⁸⁵

Podle Jaroslava Hubáčka má na užívání a šíření sportovního slangu značný podíl psaná i mluvená sportovní žurnalistika. Slangová slovní zásoba bývá vyžívána především z důvodu zvýšení autentičnosti a bezprostřednosti u žánrů typu zpráva, reportáž či komentář. Slangové výrazy jsou často rovněž prostředkem jazykové aktualizace, prostřednictvím které se slang šíří i mimo konkrétní sportovní prostředí, což napomáhá platnosti výrazu v jiných odvětvích. Dalším vlivem, v důsledku něž

---

83 Tamtéž

84 FLEGL, V., *Sportovní slang a sportovní publicistika*, 1984, s. 206-209.

85 HUGO, J., *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva*, 2009, s. 34.

dle Hubáčka pronikají slangové výrazy i do jiných prostředí, je také hojně vyhledávaná autorská próza se sportovní tematikou.⁸⁶

4.1 Atletický slang

Atletika bývá označována za královnu sportů a již od starověku tvoří základ programu olympijských her.⁸⁷ V roce 1997 vydal Český atletický svaz knihu *Sto let královny*, jež dokládá stoletou historii organizované atletiky na našem území. Neznamená to ovšem, že by „naše“ atletika byla pouze sto let stará, neboť se závodilo již dříve, ale není to historicky příliš zaznamenáno. Jak ale dokládá *Kronika Zbraslavská*, první závody u nás proběhly již před více než sedmi sty lety. Stalo se tak u příležitosti korunovace krále Václava II., při jehož hostině se lidé bavili a součástí programu byl podle kroniky rovněž jakýsi závod v běhu.⁸⁸

V rámci vývoje atletiky na našem území hrály velkou roli postupně vznikající tělovýchovné či tělocvičné ústavy, jednoty a organizace, spolu s kterými se rovněž začalo pořádat množství akcí a závodů.⁸⁹ Společně s tím došlo k postupnému zrodu a oddělení nových atletických disciplín. Byly rozlišeny disciplíny pro muže, ženy i mládež a po vzniku Mezinárodní atletické federace a mezinárodních pravidel se ustálil i soubor atletických disciplín v jednotlivých státech. Dnešní disciplíny se primárně rozlišují podle toho, v jakém prostředí se provádějí (venkovní stadion, hala, terén) a dělí se na běhy, skoky, vrhy a hody, víceboje a chůzi.⁹⁰

Vzhledem k uvedenému množství atletických odvětví, která se dělí na desítky konkrétních disciplín, je slangový materiál tohoto prostředí velmi bohatý. Navzdory tomu ovšem doposud nebyla vydána žádná publikace zabývající se vyloženě atletickým slangem, veškeré dostupné práce se věnují výhradně odborné terminologii oblasti. Z lingvistů se otázkou slangu v atletice stručně zaobíral jen Jaroslav Hubáček v knize *O českých slanzích*, kde uvedl výčet a výklad osmadvaceti

---

86 HUBÁČEK, J., *O českých slanzích*, 1981, s. 67.

87 CHOUTKOVÁ, B., FEJTEK, M., *Malá encyklopedie atletiky*, 1989, s. 5-7.

88 JIRKA, J., *Sto let královny*, 1997, s. 24.

89 Tamtéž

90 CHOUTKOVÁ, B., FEJTEK, M., *Malá encyklopedie atletiky*, 1989, s. 8.

výrazů získaných excerpcí denního tisku, sledováním rozhlasových a televizních reportáží a osobním výzkumem.⁹¹ Část diplomové práce s názvem *Jazyk v atletice* věnovala této problematice také Yekaterina Yevsyukova.⁹²

---

91 HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, 1981, s. 68.

92 YEVSYUKOVA, Y., *Jazyk v atletice*, 2017.

5. Materiálová a metodologická východiska

Pro zkoumání atletického slangu je přínosné být blízko, či vyloženě součástí této specifické sociální skupiny. Plné a dlouhodobé začlenění pozorovatele totiž umožňuje zcela proniknout do autentické komunikace mluvčích v jejich přirozeném sportovním prostředí, nejčastěji při trénincích, závodech nebo soustředěních.

Lexikální materiál pro praktickou část této práce byl sbírán převážně zmíněným interním způsobem v průběhu více než jednoho roku, a to od října 2022 do prosince 2023. Široké časové rozpětí zahrnovalo z důvodu rozmanitosti vyjadřování cíleně různé fáze atletické přípravy či závodního období a jedno soustředění.

Přesný počet sledovaných mluvčích se kvůli odlišným metodám sběru, proměnlivosti prostředí i zahrnutí médií či sociálních sítí určuje obtížně. Přibližně se však jednalo o 60 zástupců atletické komunity.

Slovní zásobu atletického slangu je možné označit jako bohatou, neboť bylo postupným zapisováním do textového editoru celkem sesbíráno 312 výrazů. Největší část materiálu byla získána na základě přímého pozorování atletů, konkrétně přibližně 30 aktivních členů atletického klubu AC Slovan Liberec, jejichž věk se pohyboval mezi 15 až 30 lety a většina pocházela z Libereckého kraje. S vybranými z nich byly během, nebo po tréninku či závodech příležitostně vedeny také řízené rozhovory. Sekundárně bylo sledováno rovněž celkem 20 trenérů, rozhodčích, fanoušků a místních funkcionářů, kteří se věkově pohybovali mezi 30 až 65 lety.⁹³ Další cestou sběru byla analýza tištěných (časopis *Atletika*) či audiovizuálních zdrojů. Jednalo se o videa, rozhovory, vstupy, reportáže a podcasty umístěné na webových stránkách a youtubovém kanálu Českého atletického svazu, ve sportovních rubrikách online médií (iDNES.cz, iROZHLAS.cz, iSport.cz, SPORT.cz a sport.ceskatelevize.cz) nebo na televizní stanici ČT sport. V neposlední řadě přispěly k získání lexikálního materiálu také sociální sítě (Instagram, Facebook a Twitter/X) deseti regionálních i předních českých atletů a atletek napříč disciplínami.

---

93 Pozn.: sběr lexikálního materiálu probíhal v souladu se zásadami GDPR

Oblast atletického slangu a k němu příslušné odborné termíny si jsou velmi vzdálené. Odborné názvosloví oblasti, a dokonce ani běžné výrazy, tedy standardní slovní zásoba mimo terminologii a atletický slang, většinou nejsou schopné pokrýt potřeby mluvčích. Ti proto hledají jiné, vhodnější a především úspornější varianty vyjadřování. Jedinou skupinou, jež inklinuje k terminologii a spisovnosti, jsou rozhodčí, kteří se řídí primárně oficiálními pravidly. Běžné a neutrálnější výrazy bývají využívány zase například ve zpravodajství.

Prvotním kritériem, dle kterého je možné považovat konkrétní výraz za atletický slang, je synonymická vazba na terminologii. Z té následně vyplývá příznakovost slangismů reprezentovaná „originalitou“, expresivitou, nespisovností a jistou zašifrovaností. Dalšími kritérii jsou jazyková ekonomie, jednoznačnost a snadno čitelná systémovost utvořených výrazů.

Třídění lexikálního materiálu probíhalo podle jednoduchého vzorce, který rozdělil sesbírané výrazy pro lepší orientaci do šesti nadřazených skupin (viz kapitoly 6.1 – 6.6). Některé z nich (např. *Pojmenování běhů a chůze, Pojmenování technických disciplín*) obsahují sobě přímo podřazené výrazy, jiné (např. *Pojmenování míst, prostor, závodů, výsledků a organizací*) k sobě váží i taková slova, která s oblastí souvisí pouze na základě určitých interních konotací.

Základním prostředkem prezentace získaného lexikálního materiálu je slovník (viz kapitola 7.5) a jeho závěrečná analýza (viz kapitola 8).

6. Tvoření výrazů atletického slangu

Atletický slang patří k nestrukturním jazykovým útvarům. Zatímco gramatické a hláskové prostředky obvykle přebírá z jiných strukturních, spisovných i nespisovných útvarů českého jazyka, jeho rozvinutá slovní zásoba je originální a odráží se v ní potřeby mluvčích tohoto prostředí. Podobně jako tomu je v neoficiálních mluvených projevech, se i v atletickém slangu při souvislé komunikaci objevují narušené syntaktické konstrukce, vycpávková slova či elipsy.

Výrazy atletického slangu označují disciplíny, osoby, činnosti, místa, předměty a další mimojazykové skutečnosti typické pro prostředí atletiky. Některá z těchto pojmenování mají interdisciplinární přesah a užívají se i v řadě jiných sportů (např. fitness, fotbal) či mimo sportovních odvětvích.

Jednotlivé slangové výrazy vznikají v oblasti atletiky nejčastěji jako varianty ke spisovným názvům a termínům, mnohdy ale také pojmenovávají dosud nepojmenované. Vyznačují se především snahou o jazykovou úspornost a jednoznačnost, nejčastěji proto bývají realizovány univerbizací, derivací či metaforickým tvořením.

Následující kapitoly představují na základě sesbíraného lexikálního materiálu ukázkou slangových pojmenování typických pro jednotlivé oblasti atletického prostředí ve srovnání s terminologií uvedenou v oficiálních *Pravidlech atletiky*,⁹⁴ *Malé encyklopedii atletiky*⁹⁵ či materiálech Českého atletického svazu.⁹⁶ Výklad kompletního sesbíraného materiálu bude doplněn ve slovníkové části práce (viz kapitola 7.5).

6.1 Pojmenování běhů a chůze

Atletická terminologie označuje běžecké a chodecké disciplíny víceslovně, většinou pomocí podstatného jména, předložky a číslovky (běh na 100 metrů). Z důvodu ekonomičnosti vyjadřování se pak mluvčí přiklánějí ke kratším slangovým

94 ŽÁK, V., *Pravidla atletiky 2010*, Olympia, 2010.

95 CHOUTKOVÁ, B., FEJTEK, M., *Malá encyklopedie atletiky*, 1989, s. 8.

96 <https://www.atletika.cz/>

variantám vzniklým různými způsoby zkracování (*stovka, kilo*). Tyto disciplíny se zpravidla označují slangovým výrazem spojujícím číslovku a sufix *-ka* (běh na osm set metrů – *osmistovka*) či *-na* (běh na šedesát metrů – *šedina*).

Překážkové běhy (běh na 100 metrů překážek) se pojmenovávají obdobně, pouze s rozdílem upřesnění přítomnosti bariér, které jsou slangově nejčastěji označovány mechanickým krácením a metaforou jako *překy* a *ploty*, tedy *stovka přek*, resp. *stovka plotů*. U dlouhých překážkových běhů (běh na 3000 metrů překážek) se nejčastěji užívá přejaté označení *steeple* (z angl. steeplechase).

Štafetové běhy bývají oficiálně označovány jako štafety na 4x100 metrů a 4x400 metrů, slangově se zkráceně pojmenovávají jako *štáfle* a podle délky se rozlišují na *krátkou* a *dlouhou* nebo *stovkovou* a *čtvrkovou*.

6.2 Pojmenování technických disciplín

U pojmenování technických disciplín je situace obdobná jako u názvů běhů a chůze. Víceslovné termíny vrhačských disciplín (vrh koulí) se zpravidla mění metonymickou univerbizací pouze na substantiva označující konkrétní atletické náčiní (*koule*). U skokanských disciplín (skok vysoký, skok do výšky) se slangově užívá rovněž vždy druhá část termínu specifikující konkrétní disciplínu, tedy *vejška*. Speciální slangové pojmenování má trojskok, který se označuje přejímkou *triple* (z angl. triple jump).

6.3 Pojmenování osob

U označování osob rozlišujeme v atletice pojmenování konatelská, která jsou odvozená od podstatných jmen a činitelská vycházející z činnosti dané osoby.⁹⁷

Mužská pojmenování běžců i závodníků v technických disciplínách se tvoří od víceslovných termínů (skokan do dálky), které zpravidla nahrazují jednoslovná označení s příponou *-ař* (*dálkař*). Ženská označení se nejčastěji odvozují od podstatného jména rodu mužského přidáním přípony *-ka* (*dálkařka*). Zajímavostí je,

---

97 HUBÁČEK, J., *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*, 1971, s. 8.

že zatímco *Slovník spisovného jazyka českého*⁹⁸ označuje tyto výrazy vyloženě jako sportovní slang, *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*⁹⁹ je naopak řadí mezi slova spisovná. K druhému zmíněnému postoji se kvůli systémovosti (pravidelné spojování příslušné disciplíny a přípon *-ař/-ka*) a rozšířenosti i v mimo sportovním prostředí přiklání rovněž tato bakalářská práce. Slovník proto výrazy tohoto typu neobsahuje.

Rodově nevyomezené slangové výrazy se užívají například pro označení osoby trenéra/trenérky (přejímka *coach/kouč*) či běžců na dlouhé tratě (*štrekař, dálkoplaz, senožrout*). Jejich označení vznikají metaforickým tvořením, popř. v kombinaci se skládáním, a jsou expresivně zabarvena, což odkazuje ke skutečnosti, že se od závodníků kratších tratí zpravidla liší tréninkovým objemem i vzhledem. Podobně je tomu také u chodců, kteří bývají na základě specifického chodeckého pohybu rovněž nazýváni prostřednictvím metaforického tvoření, resp. skládáním, jako *šlapky, chodky, pajdové, rychlonožky či rychlošlapky*.

Součástí označování osob atletického prostředí je také řada hodnotících adjektiv, která se vztahují především k jejich vnější charakteristice (*nařáchej, vysekanej*) a vyznačují se typickými předponami (viz kapitola 8.1). Stejným způsobem dochází rovněž k vzniku hodnotících adjektiv činností a dějů (*nahamtlý*).

6.4 Pojmenování činností a cviků

Atletika je díky velkému množství disciplín a způsobů tréninků bohatou oblastí na činnosti i děje. Častý výskyt mají neutrální výrazy vzniklé odvozováním typu *cílovat* či *finišovat*. Řada pojmenování se v atletickém slangu používá s opačnými konotacemi, než je tomu v běžné mluvě. Například přenesený výraz *diktovat*, neboli udávat tempo, je mezi závodníky vnímán pozitivně a záslužně. Negativní expresivní příznak nesou naopak výrazy vzniklé metaforickým a metonymickým tvořením jako *ulejt, zobat* nebo *vykvíst*.

Názvy atletických cviků se často shodují s jejich pojmenováním v jiných sportovních odvětvích. Součástí všech typů atletických tréninků jsou výrazy

---

98 *Slovník spisovného jazyka českého*, 1989, s. 275.

99 *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, 1994, s. 56.

označující pomalý běh v různých fázích, které jsou rozlišené odvozováním předponami, resp. předložkou, na *rozklus*, *meziklus* a *výklus*. V rámci rozcvičení se pravidelně aplikuje atletická či překážková abeceda, slangově kvůli četnosti užívání a díky procesu univerbizace jen *abeceda*. Její součástí jsou průpravná cvičení označená například anglickými přejímkami *lifting* a *skipping* či metaforickým pojmenováním *zákopy*. Následně se atleti rozbíhají na přibližně sto metrů dlouhých rovných úsecích, které se proto nazývají rovněž metaforickým přenesením významu jako *rovinky*.

Jednotlivé typy tréninků se výrazně liší napříč spektrem atletických disciplín i tréninkovým obdobím. Jedná se například o různými způsoby zkrácené výrazy *objem* (objemový trénink), *kruháč* (kruhový trénink), *RVčko* (rychlostně-vytrvalostní trénink) a *specku* (speciálně-vytrvalostní trénink). Při tréninkových úsecích atleti společně tzv. *houpají* (metaforické tvoření) a někdy pohyb doplní ještě komentářem „*dopředu, dozadu*“, aby úsek odstartovali synchronně. U technických disciplín se při tréninku i v závodě rozlišuje délka rozběhu, slangově řečeno z *krátkýho/z dlouhýho* (... rozběhu, vypuštění druhé části sousloví), *ze dvou/pěti/osmi* (... kroků).

V atletické přípravě se vyskytuje také řada koordinačních, kompenzačních a imitačních cvičení, které označujeme univerbizací jako *koordinačky*, *kompensačky* či *imitačky*. Konkrétně se jedná například o cviky metaforicky označované jako *odpichy*, *vánočka*, *jeleny* či *kolesa/koleska*. Na základě obraznosti je rovněž pojmenována řada posilovacích cviků typu *přemko* či *trh*, dále se také užívá několik anglických přejímek (*bench*). Nedílnou součástí tréninků jsou také regenerační a fyzioterapeutická cvičení, mechanickým krácením označované jako *rege* a *fyzio*. Výraz *fyzio* může zároveň označovat osobu či vyloženě lékaře, který s atletem cvičí.

6.5 Pojmenování náčiní a pomůcek

Pro označování atletického náčiní (atletický kolík) a dalších tréninkových předmětů (tahací zařízení) je opět typické zkracování dvouslovného názvu v jednoslovný (*kolík*, *tahač*), a dále jednoslovného (medicinbal) na jeho kratší variantu (*medik*, *medik*). Atletická obuv, nejčastěji tretry, se nazývá vždy podle disciplíny, k níž se přidá prostřednictvím odvozování přípona *-ky* (*maratonky*).

Některé předměty, typu zasouvací skříňka, dostaly svůj slangový výraz na základě metaforického přenášení významu (*kastlík, šuplík*).

6.6 Pojmenování míst, prostor, závodů, výsledků a organizací

Atletický stadion bývá prostřednictvím procesu univerbizace zpravidla označován jako *stad'ák* či *atlet'ák*. Termíny atletický ovál a atletická dráha bývají zkracovány na jednoslovná pojmenování *ovál, dráha* či *mondo* podle názvu společnosti Mondo, jež vyrábí sportovní povrchy. Krytá atletická hala se slangově označuje rovněž jednoslovně jen jako *hala*, v případě nafukovacích prostor se jedná o *nafukovačku* či *přetlakovku* (univerbizace). Posilovnu nazývají atleti odvozeninami *posilka* nebo *poska*, přeneseným složeným výrazem *rambodílna*, synekdochou *činkárna* či přejímkou z angličtiny *gym*.

Svá specifická pojmenování mají i sektory jednotlivých technických disciplín. Dálkařské doskočiště se na základě vnější podobnosti označuje jako *pískoviště* či *písek*, kladivářský sektor jako *klec* a skokanské doskočiště jako *duchna*.

Vzhledem k množství atletických disciplín a jejich vnitřním i venkovním variantám můžeme v termínové listině, slangově v *termínovce* (univerbizace), registrovat mnoho závodů. Většina z nich nemá specifická pojmenování a každý atlet závodí na tratích dle svého věku a zaměření. Slangově se odlišují například veřejné závody označované univerbizací jako *veřejky* a krajské přebory, jimž se zpravidla říká podle první nebo druhé části sousloví *kraje* či *přebory*. Atletické oddíly dále závodí v rámci venkovní části sezony v příslušných ligových soutěžích, jež bývají zpravidla označovány zjednodušeně jen jako *extraliga, liga* a v případě nejnižší soutěže se užívá expresivní přenesené označení *pralesní liga* či zkráceně univerbizací *prales*. Mistrovství České republiky bývá nazýváno různě zkrácenými variantami jako *republika, repka* nebo *mistrák*. V případech, kdy se šampionát odehrává mimo atletickou dráhu, jde o *repku na silnici* (Mistrovství České republiky v silničním běhu), *repku v přespoláku* či přejímkou *cross* (Mistrovství České republiky v přespolním běhu). Tradičním závodům typu Memoriálu Josefa Odložila, Memoriálu Ludvíka Daňka či regionálního Memoriálu Zuzky Krejčové se říká zkráceně podle příjmení jen *Odložil, Daňek* a *Krejčovka*.

Pro velké závody je typickým místem shromažďování závodníků před startem svolavatelna, neboli *callroom* (přejímka z angl.). Během soutěžního dne se závodníci orientují podle časového pořadu, slangově díky univerbizaci podle *časáku*.

Atletické závody mají zpravidla také své postupové části. Běžci nejprve absolvují *rozběhy* a ti nejlepší následně postupují do finálového běhu, slangově *finále* či odvozeně zdrobnělinou *finálka*, které se podle výkonů dělí na *áčekový* a *béčekový finále*, popř. *malý* a *velký finále*.

Atletické výsledky se zpravidla hodnotí podle toho, zda si závodník vytvořil nebo zlepšil svůj osobní či sezonní rekord. Slangově se oba výkony označují analogicky příponami *-ák* či zdrobněle *-áček* nebo anglickou zkratkou jako *osobák*, *osobáček*, *PBčko* (z angl. personaly best) a *sezoňák*, *sezoňáček*, *SBčko* (z angl. season best). Podobně je tomu u rekordu oddílového (*oddílák*, *oddíláček*), národního (*národák*, *národáček*) i světového (*světák*, *světáček*).

Na výkony atletů i regulérnost závodů mají značný vliv povětrnostní podmínky, konkrétně povolená podpora větru do zad (slangově jen zkráceně *vítr*), protivítr (odvozováním *protíák*) či boční vítr (univerbizací *bočák*).

Atletika je rovněž součástí základního, středoškolského i vysokoškolského vzdělávacího systému. Sportovní třídy bývají nejčastěji označovány univerbizací jako *sportovky*, sportovní gymnázia jako *sportíáky* či zkratkovým slovem *sportgymy*. Pro nejtalentovanější atlety a členy české reprezentace (univerbizací *reprezentace*, mechanickým krácením *repre*) zřizuje Český atletický svaz, slangově jen *svaz*, takzvaná Sportovní centra mládeže, zkratkou tradičně označovaná jako *SCMka*.

7. Slovník

7.1 Zpracování slovníku

Slovník atletického slangu zaznamenává celkem 312 výrazů, jejichž sběr probíhal průběžně po dobu patnácti měsíců. Zisk lexikálního materiálu byl založen především na pozorování, excerpce tištěných a audiovizuálních materiálů nebo řízených rozhovorech (viz kapitola 5.).

7.2 Struktura slovníku

Slovník bakalářské práce je uspořádán podle slovníku *Nová slova v češtině 2*.¹⁰⁰ Z důvodu větší přehlednosti a snazšího vyhledávání jsou hesla řazena abecedně a do jednoho sloupce.

7.3 Struktura hesla

Slova jsou ve slovníku uvedena v reprezentativním tvaru, tedy podstatná a přídavná jména v 1. pádě jednotného čísla (*áčko*), slovesa v infinitivu (*disknout*) a pravopisné dublety či slovotvorné varianty se nacházejí vedle sebe oddělené čárkou (*aut, out*).

Jednotlivá hesla se ve své první části skládají v následujícím pořadí z tučně zvýrazněného heslového slova (v případě substantiv je dále určen gramatický rod), výslovnosti (v případě přejímky), genitivu (v případě substantiv) a slovního druhu (pokud jde o jiný slovní druh než substantivum). U cizích slov je dále doplněna ještě informace o původu přejímky a u sloves je specifikován vid.

Na dalším řádku následuje podrobnější výklad významu heslového slova a jeho co nejvhodnější zařazení do skupin 1 – 6 na základě kapitol 6.1 – 6.6 (tzn. sk. 1 – pojmenování běhů a chůze; sk. 2 – pojmenování technických disciplín; sk. 3 – pojmenování osob; sk. 4 – pojmenování činností a cviků; sk. 5 – pojmenování náčiní a pomůcek; sk. 6 – pojmenování míst, prostor, závodů, výsledků a organizací).

---

100 MARTINCOVÁ, O. *Nová slova v češtině 2: slovník neologizmů*, 2004, 568 s.

Pokud v konkrétním případě existuje, obsahuje heslo dále oficiální termín či běžný název uvedený v *Pravidlech atletiky*¹⁰¹, *Malé encyklopedii atletiky*¹⁰² nebo dalších materiálech Českého atletického svazu¹⁰³. Následuje kurzívou zvýrazněný příklad užití a případně odkaz na synonymní slovníková hesla. Výjimečně jsou doplněna i další specifika (např. expresivita) či obsáhlejší výklad.

7.4 Užití zkratky a grafické symboly

7.4.1 Zkratky

angl.	– angličtina, anglický výraz
cit.	– citoslovce
dok.	– sloveso dokonavé
expr.	– expresivní výraz, slovo
hrom.	– podstatné jméno hromadné
m.	– podstatné jméno rodu mužského
nedok.	– sloveso nedokonavé
neskl.	– nesklonné jméno
neskl. spoj.	– nesklonné spojení
pomn.	– podstatné jméno pomnožné
příd.	– přídavné jméno
s.	– podstatné jméno rodu středního
sk. 1 – 6	– skupina (viz kapitoly 6.1 – 6.6)
švéd.	– švédština
ž.	– podstatné jméno rodu ženského

7.4.2 Grafické symboly

↑	– odkaz na místo, kde je výraz vyložen
< >	– závorky, v nichž se uvádí údaj o původu slova
[ ]	– závorky, v nichž se uvádí výslovnostní údaje

101 ŽÁK, V., *Pravidla atletiky 2010*, Olympia, 2010.

102 CHOUTKOVÁ, B., FEJTEK, M., *Malá encyklopedie atletiky*, 1989, s. 8.

103 <https://www.atletika.cz/>

7.5 Slovník

A

abeceda -y ž.

soubor speciálních cviků na rozcvičení před tréninkem (sk. 4); atletická abeceda;
všichni začneme překážkovou abecedou

áčko -a s.

finálový běh A pro nejrychlejší závodníky postupující z rozběhů (sk. 6); finále A;
dneska se poprvé nedostal do áčka

↑ **áčkový, finálko, velký**

áčkový příd.

finálový běh A pro nejrychlejší závodníky postupující z rozběhů (sk. 6); finále A;
konečně se dostal do áčkového finále

↑ **áčko, finálko, velký**

atleťák -u m.

sportoviště, na němž atleti trénují a závodí (sk. 6); atletický stadion;
sejdeme se přímo na atleťáku

↑ **stad'ák**

aut, out [aut] -u m. <z angl.>

způsob odhodu míče/koule/medicinbalu (sk. 4); odhod autem;
teď odhazujte pozadu autem

B

bafuňář -e m.

expr. označení vlivného člověka ve sportovním/klubovém prostředí (sk. 3);
sportovní funkcionář, činovník;

sešli se tu místní bafuňáři a řešili, co bude dál

↑ **papaláš**

béčko -a s.

finálový běh B pro pomalejší postupující závodníky z rozběhů (sk. 6); finále B;
dostal se nakonec jen do béčka

↑ **béčkový, finálko, malý**

béčkový příd.

finálový běh B pro pomalejší postupující závodníky z rozběhů (sk. 6); finále B;
dostal se aspoň do béčkového finále, takže body snad budou

↑ **béčko, finálko, malý**

bench [benč] -e m. <z angl.>

posilovací cvik s činkou v leže na rovné lavici (sk. 4); bench press;
v posce se potřebuje zlepšit hlavně na benchi

blok -u m.

startovací blok pro sprinterské tratě a první úseky štafet (sk. 5); startovací blok;
doneste si na start bloky

bočák -u m.

vítr foukající při výkonu z boku (sk. 6); boční vítr;
fouknul nám několikrát bočák

C

callroom [kólrům] -u m. <z angl.>

místo shromáždění závodníků před startem (sk. 6); svolavatelna;
sejdeme se až v callroomu

cent'ák -u m.

centimetr (sk. 6); centimetr;
nechal jsem tam snad dvacet cent'áků

cílovat nedok.

předklánění závodníka při doběhu na cílovou čáru (sk. 4); spurtovat;
cíloval už pomalu od půlky tratě

↑ **finišovat**

cílovka -y ž.

cílová fotografie rozhodující o těsném vítězství na tisíce vteřiny (sk. 6); cílová fotografie;

o vítězi třetího rozběhu rozhodla nakonec až cílovka

↑ **fotofiniš**

cinknutý příd.

expr. označení podplaceného výsledku ve prospěch konkrétního závodníka (sk. 6);
podle mě to dneska bylo cinknutý

coach [kouč] -e m. <z angl.>

trenér/trenérka (sk. 3); trenér;
uvidím, co na to řekne coach

↑ **kouč, trejňa**

cross [kros] -u m. <z angl.>

typ závodu v těžkém, nejčastěji polním terénu (sk. 6); přespolní běh;
příští týden jedu na mistrák v crossu

↑ **přespolák**

Č

časák -u m.

časový rozpis disciplín sloužící k orientaci závodníků během závodního dne (sk. 6);
časový pořad;

oproti časáku to má zpoždění dokonce dvě hodiny

čelo -a s.

první závodníci udávající tempo závodu (sk. 6);

hned po startu půjdu na čelo a uvidím

činkárna -y ž.

posilovací prostory se stroji a činkami (sk. 6); posilovna;

zítra se sejdem v činkárně

↑ **gym, poska, posilka, rambodílna**

čtvrťka -y ž.

běh na čtyři sta metrů, tzn. jeden okruh (sk. 1); běh na 400 metrů;

včera zaběhl výbornou čtvrťku

↑ **čtyřstovka**

čtvrťková příd.

štafeta skládající se z úseků na 4x400 metrů (sk. 1); štafeta 4x400 metrů;

na republice vyhráli čtvrťkovou štafli

↑ **dlouhá**

čtyřstovka -y ž.

běh na čtyři sta metrů, tzn. jeden okruh (sk. 1); běh na 400 metrů;

včera šel i přes únavu dobrou čtyřstovku

↑ **čtvrťka**

D

dálka -y. ž.

technická disciplína ve skoku dalekém (sk. 2); skok daleký;

bolí mě stehno, tak jdu dneska jen dálku

↑ **písek**

dálkařky pomn.

tretry určené na skok do dálky (sk. 5); dálkařské tretry;
musím si už koupit nový dálkařky

dávkoplaz -a m.

atlet specializující se na dlouhé běžecké tratě od 800 metrů výš (sk. 3); vytrvalec;
asi začnu trénovat u dávkoplazů
↑ **senožrout, štrekař**

Daněk -a m.

tradiční turnovský závod pojmenovaný podle legendárního diskaře Ludvíka Daňka (sk. 6); Memoriál Ludvíka Daňka;
kvůli atmosféře závodím nejradši na Daňkovi

desítka -y ž.

běžecká/chodecká vytrvalostní trať na 10 000 metrů/10 kilometrů (sk. 1); běh/chůze na 10 000 metrů/10 kilometrů;
na lize půjdu jen desítku, víc nedám

devítka -y ž.

odrazové prkno na trojskok umístěné do vzdálenosti devět metrů od doskočiště (sk. 5); odrazové prkno;
snad budeme skákat z devítky, jinak tam nedoskočím

diktovat nedok.

ujmout se tempa závodu a běžet v čele skupiny (sk. 4); udávat;
od startu jsem to diktoval, ale v závěru mi došlo
↑ **odtáhnout, vzít, tahat**

disciplinárka -y ž.

organ organizace prošetřující kauzy a ukládající tresty (sk. 6); disciplinární komise;
měl propadlou registračku, tak to prošetřila disciplinárka

disk -u m.

vrhačská disciplína v hodů diskem (sk. 2); hod diskem;
teď bude disk a pak kladivo

disknout dok.

vyloučit závodníka z důvodu porušení pravidel (sk. 4); diskvalifikovat;
diskli mě za vyšlápnutí dráhy

dlouhá před.

štafeta skládající se z úseků na 4x400 metrů (sk. 1); štafeta 4x400 metrů;
jenom díky dlouhý štáfli jsme vyhráli 1. kolo ligy
↑ **čtvrťková**

doladit dok.

připravit výkonnost sportovce na vrchol sezony (sk. 4); načasovat;
ještě doladíme sílu a ta rychlost tam bude

↑ **dopíct, poladit, vyladit**

dopíct dok.

připravit výkonnost sportovce na vrchol sezony (sk. 4); načasovat;
do mistráků to ještě trochu dopečeme

↑ **doladit, poladit, vyladit**

dopich -u m.

průpravný odrazový cvik (sk. 4);
dám si pár dopichů, potřebuju zesílit kotníky

dopingovka -y ž.

1. komise zkoumající užívání zakázaných látek (sk. 6); antigopingová komise;
přišla za ním domů dopingovka

2. kontrola zkoumající užívání zakázaných látek (sk. 6); dopingová kontrola;
vítěz musel hned po doběhu na dopingovku

double [dabl] -u m. <z angl.>

vítězství na dvou tratích, nejčastěji v běhu na 100 a 200 metrů (sk. 6);
dneska mám na lize svůj první double

dráha -y ž.

tréninková a závodní atletická dráha se speciálním povrchem (sk. 6); atletická dráha;
v Hradci mají strašně rychlou dráhu

↑ **mondo, ovál**

drobit nedok.

cupítat, dělat příliš krátké kroky (sk. 4);
před odrazem hrozně drobil a stálo ho to skoro deset centů

↑ **zadrobit**

duchna -y ž.

vyvýšená žíněnka, do níž se doskakuje při skoku vysokém/dopadá při skoku o tyči
(sk. 5); výškařské/tyčkářské doskočiště;
nerad závodím po dešti, ta duchna je pak vždycky úplně durch

dvacítka -y ž.

běžecská/chodecká vytrvalostní trať na 20 000 metrů/20 kilometrů (sk. 1); běh/chůze
na 20 000 metrů/20 kilometrů;
příští týden jdu v Poděbradech dvacítku

↑ **dvacka**

dvacka -y ž.

běžecská/chodecká vytrvalostní trať na 20 000 metrů/20 kilometrů (sk. 1); běh/chůze na 20 000 metrů/20 kilometrů;

na repce už není desítka, ale nově jen dvacka

↑ **dvacítka**

dvojka -y ž.

běžecská/chodecká vytrvalostní trať na 2 000 metrů/2 kilometry (sk. 1); běh/chůze na 2 000 metrů/2 kilometry;

mladší žáci naštěstí nesmí chodit nic delšího než dvojku

dvoukilo -a s.

sprinterská trať na 200 metrů (sk. 1); běh na 200 metrů;

po sobotní stovce šel v neděli ještě dvoukilo

↑ **dvoustovka**

dvoustovka -y ž.

sprinterská trať na 200 metrů (sk. 1); běh na 200 metrů;

přijel jen na dvoustovku, aby zkusil limit na Evropu

↑ **dvoukilo**

E

energeták -u m.

nápoj pro doplnění energie (sk. 5); energetický nápoj;

před startem se nakopávám energetákem

esbéčko -a s.

nejrychlejší čas sezony (sk. 6); letošní nejlepší výkon, SB;

čas nic moc, ale i tak to je esbéčko

↑ **letošňáček, letošňák, SBčko, sezoňáček, sezoňák**

ervéčko -a s.

typ tréninku zaměřený na rozvoj rychlostní vytrvalosti atleta (sk. 4); rychlostní

vytrvalost;

při ervéčkách vždycky strašně trpím

↑ **RVčko**

escéemko -a s.

středisko poskytující nejlepším atletům vhodné podmínky pro trénink a přípravu

(sk. 6); Sportovní centrum mládeže;

když se letos nedostanu do escéemka, tak už definitivně končím

↑ **SCMko**

Evropa -y ž.

evropský šampionát jednotlivých kategorií (sk. 6); mistrovství Evropy,
letos chci dát limit na Evropu, nemám k tomu daleko

F

fartlek [fartlek] -u m. <ze švéd.>

typ běžeckého tréninku v němž se střídají rychlé intervaly s pomalými (sk. 4);
intervalový běžecký trénink;
v neděli půjdeme fartlek směrem na Královku

finálko -a s.

finálový běh, do nějž z rozběhů/skupin postupují nejlepší závodníci (sk. 6); finále;
dneska jsem tam zase zandal finálko

↑ **áčko, áčkový, velký**

finišovat nedok.

předklánění závodníka při doběhu na cílovou čáru (sk. 4);
závodníci ve 3. a 4. dráze finišovali doslova tělo na tělo

↑ **cílovat**

fotofiniš -e m.

cílová fotografie rozhodující o těsném vítězství na tisíciny vteřiny (sk. 6); cílová
fotografie;

uvidíme, co na to fotofiniš, ale možná budeme mít dva vítěze

↑ **cílovka**

forma -y ž.

správně načasovaná výkonnost (sk. 6);
letos jsme s trenérem vyladili hodně dobrou formu

↑ **formička**

formička -y ž.

správně načasovaná výkonnost (sk. 6);
sice už je konec sezony, ale mám docela formičku

↑ **forma**

fyzio [fyzijo] neskl. <z angl.>

1. lékař (sk. 3); fyzioterapeut;

po tréninku si s tím kolenem dojdu za fyzio

2. fyziologická cvičení (sk. 4); fyzioterapie;

zítra si asi dojdu na fyzio, at' se srovnám

G

gym [džim] -u m. <z angl.>

posilovací prostory se stroji a činkami (sk. 6); posilovna;

v gymu bylo dneska strašně lidí, tak půjdu zítra

↑ **činkárna, poska, posilka, rambodílna**

H

halovka -y ž.

část atletické sezony, během níž se závodí v krytých halách s kratším oválem a menším počtem drah (sk. 6); halová sezona;

letos záměrně vynechávám halovku a budu se soustředit až na venek

hlaďák -u m.

fyzický kolaps nastávající v důsledku nedostatečného příjmu potravy a současného velkého výdeje energie (sk. 6);

během závodu mi totálně došlo a měl jsem hlaďák

hlavoun -a m.

expr. označení vlivného člověka ve sportovním/klubovém prostředí (sk. 3);

sportovní funkcionář, činovník;

čekalo se už jen, co řeknou místní hlavouni

↑ **bafuňář**

hnít nedok.

expr. označení pro naprosté vyčerpání sil atleta, zalití svalů laktátem (sk. 4);

dneska jsem hníl snad už od půlky tratě

↑ **tuhnout**

hop cit.

1. pokyn/signál při štafetové předávce (sk. 4);

zakřičím ti hop a přebereš si to

2. první odrazová fáze při trojskoku (sk. 4);

dej si záležet na tom prvním hop skoku

houpat nedok.

houpavý pohyb směrem dopředu a dozadu, kterým se atleti sesynchronizují a odstartují tréninkový úsek společně (sk. 4);

houpeme... „dopředu, dozadu“... můžeme

CH

chodit nedok.

trénovat, odběhávat konkrétní tréninkové úseky nebo závodit (sk. 4);
co dneska chodiš/jdeš?

chodka -y ž.

závodnice/závodník v chůzi (sk. 3); chodkyně/chodec;
dneska půjdu objem s chodkama

↑ **pajda, rychlonožka, rychlošlapka, šlapka**

chodky pomn.

speciální obuv/bootasky určené k chodeckým disciplínám (sk. 5);
koupila jsem si závodní chodky na silnici a sedí mi skvěle

I

imitačky pomn.

typ cviků, kterými se napodobují konkrétní pohyby a činnosti (sk. 4); imitační cviky;
do tréninků zařadíme pro změnu i trochu imitaček

ionťák -u m.

nápoj obsahující minerální látky, které potřebují sportovci během/po výkonu doplnit (sk. 5); iontový nápoj;
před startem do sebe hod' trochu ionťáku

J

jedenáctka -y ž.

odrazové prkno na trojskok umístěné ve vzdálenosti jedenáct metrů od doskočiště (sk. 5); odrazové prkno;
pro lepší pocit chci skákat z jedenáctky

jelen -a m.

odrazový cvik, napodobení jeleního skoku (sk. 4);
dejte si pár rovinek jelenů a odpichů

jízda -y ž.

fáze mezi odrazem a přechodem laťky při skoku o tyči (sk. 4);
prodluž si po odrazu tu jízdu

jump [džamp] -u m. <z angl.>

poslední odrazová fáze při trojskoku (sk. 4);
víc si vychutnej ten poslední jump

K

kastlík -u m.

zasouvací šuplík, do nějž tyčkař zapře při odrazu tyč a následně se odrazí k překonání laťky (sk. 5);

pořádně se do toho kastlíku zapři

↑ **šuplík**

kilčo -a s.

sprinterská trať na 100 metrů (sk. 1); běh na 100 metrů;

to poslední kilčo už hodně bolelo

↑ **kilo, stovka, stovečka**

kilo -a s.

sprinterská trať na 100 metrů (sk. 1); běh na 100 metrů;

dneska jdu jen kilo

↑ **kilčo, stovka, stovečka**

kiláček -u m.

vytrvalostní trať na 1 kilometr (sk. 1); běh na 1 kilometr/1000 metrů;

šel jsem jen pár volnějších kiláčků

↑ **kilák**

kilák -u m.

vytrvalostní trať na 1 kilometr (sk. 1); běh na 1 kilometr/1000 metrů;

první kilák se mi běžel skvěle a pak jsem úplně vykvetl

↑ **kiláček**

klacek -u m.

skokanské náčiní určené na skok o tyči (sk. 5); tyč;

chytني pořádně ten klacek a opři se do toho

↑ **tyčka**

kladivo -a s.

vrhačská disciplína v hodů kladivem (sk. 2); hod kladivem;

na lize pudu jen kladivo

klec -e ž.

odhodový kruh s ochrannou konstrukcí a sítěmi (sk. 6); kladivářská klec/odhodiště;

první pokus se mu vůbec nepovedl a odhodil mimo klec

klusink, klusing -u m.

pomalý běh před/po tréninku, slouží k zahřátí/uvolnění svalů (sk. 4); klus;

dáme dneska trochu delší klusing?

koleno -a s.

jedno ze dvou chodeckých pravidel, které říká, že musí závodník došlapovat na propnutou nohu (sk. 6); P 230.1;

to koleno jsem tam bohužel viděl

kolesko -a s.

odrazový cvik, vykopávání kolen s aktivním dokrokem (sk. 4);

přidejte si pět kolesek na každou nohu

↑ **koleso**

koleso -a s.

odrazový cvik, vykopávání kolen s aktivním dokrokem (sk. 4);

před startem překážek si udělejte pár koles

↑ **kolesko**

kolík -u m.

štafetový kolík, který si mezi sebou podle pravidel musí povoleným způsobem předat členové štafety (sk. 5); štafetový kolík;

až vyběhneš, přendej si kolík

kompensačky pomn.

typ cviků, kterými se vyrovnává tréninková zátěž (sk. 4); kompenzační cviky;

do tréninků zařadíme na uvolnění trochu kompenzaček

kondička -y ž.

fyzická kondice, připravenost (sk. 4); kondice;

i koulaři musí mít dobrou kondičku

kontakt -u m.

1. držet se v těsném závěsu za závodníky před sebou (sk. 6);

zkus mít od začátku kontakt s čelem a nepouštěj se jich

2. tlačence mezi závodníky, nejčastěji v hale při startu nebo seběhu (sk. 6);

bylo tam hrozně moc kontaktu a bohužel jsem to neustála a spadla

3. jedno ze dvou chodeckých pravidel, které říká, že nesmí dojít k viditelné ztrátě dotyku chodce se zemí (sk. 6); P 230.1;

nebyl tam kontakt

koordinačky pomn.

typ cviků, které podporují koordinaci a pohybovou nadanost (sk. 4); koordinační cviky;

pro začátek si dáme trochu koordinaček na překážkách

kopnout dok.

zrychlit tempo (sk. 4);

běželo se pomalu, tak jsem to zkusil kopnout

kouč -e m.
trenér/trenérka (sk. 3); trenér;
poradím se o tom s koučem
↑ **coach, trejňa**

koule -e ž.
vrhačská disciplína ve vrhu koulí (sk. 2); vrh koulí;
nemůžu běhat, tak zkusím udělat body na kouli

kraje pomn.
závody, na nichž se utkávají závodníci z konkrétních krajských klubů (sk. 6); krajské přebory;
tenhle víkend jsou kraje juniorů a dorostu
↑ **přebory**

krátká příd.
štafeta skládající se z úseků na 4x100 metrů (sk. 1); štafeta 4x100 metrů;
s krátkou štafloi jsou mistři republiky z roku 2017
↑ **stovková**

Krejčovka -y ž.
tradiční regionální závod uctívající památku nadějně liberecké atletky Zuzany Krejčové (sk. 6); Memoriál Zuzany Krejčové;
sezonu začínám vždycky v květnu trojbojem na Křejčovce

kročák -u m.
imitace kroku v rámci letecké fáze při skoku dalekém (sk. 4); kročný způsob;
prošlápní si pořádně ten kročák

kruh -u m.
kruh ohraničující místo odhodu vrhačského náčiní (sk. 6);
koulařský/diskařský/kladivářský kruh;
těsně vyšlápl z kruhu

kruháč -e m.
typ posilovacího tréninku, při němž se atleti přesouvají po stanovištích, která jsou poskládána do kruhu (sk. 4); kruhový trénink;
dáme si lehčí kruháč
↑ **kruháček**

kruháček -u m.
typ posilovacího tréninku při němž se atleti přesouvají po stanovištích, která jsou poskládána do kruhu (sk. 4); kruhový trénink;
půjdeme společně kruháček s činkou
↑ **kruháč**

křečit nedok.

přehnaně se silově snažit (sk. 4);

uvolni se a nekřeč u toho tolik

↑ **rvát**

kříž -e m.

nezdařený pokus v zápisu u technických disciplín (sk. 2); nezdařený pokus;

dal jsem tři kříže

↑ **křížek**

křížek -u m.

nezdařený pokus v zápisu u technických disciplín (sk. 2); nezdařený pokus;

dneska mám v zápisu jen křížky

↑ **kříž**

kudla -y ž.

velká rychlost, rychlý čas (sk. 6);

na dvoukile šli kluci strašnou kudlu

kvalda -y ž.

kvalifikační skupina v technických disciplínách, z níž postupují nejlepší závodníci do finále (sk. 6); kvalifikace;

odpoledne mám kvaldu a odpoledne snad klapne i finálko

kvalita -y ž.

typ rychlostního tréninku založený na odběhání menšího počtu úseků v kvalitních (často maximálních) časech (sk. 4);

v prosinci už půjdeme do kvality a v lednu začneme závodit

L

ladit nedok.

načasovat výkonnost sportovce na vrchol sezony (sk. 4);

teď už ladíme směrem k Evropě

letošňáček -u m.

nejrychlejší čas sezony (sk. 6); letošní nejlepší výkon, SB;

dneska čas nic moc, ale i tak to je letošňáček

↑ **esbéčko, letošňák, SBčko, sezoňáček, sezoňák**

letošňák -u m.

nejrychlejší čas sezony (sk. 6); letošní nejlepší výkon, SB;

ten dnešní letošňák je zároveň i můj osobák

↑ **esbéčko, letošňáček, SBčko, sezoňák, sezoňáček**

lifting [liftink] -u m. <z angl.>

základní cvik atletické abecedy zaměřený na propínání kolene a došlap (sk. 4);
dejte si na tom liftingu záležet

liga -y ž.

týmová ligová soutěž, v níž jsou atletické kluby rozděleny podle výkonnosti a zeměpisné polohy do skupin (sk. 6); první/druhá liga;
o vikendu máme ligu v Kolíně

loket -e m.

způsob kontaktu mezi soupeři během závodu, nejčastěji si závodníci rukou/loktem uvolňují prostor (sk. 6);
základem osmistovky v hale jsou lokty

M

malý příd.

finálový běh B pro pomalejší postupující závodníky z rozběhů (sk. 6); finále B;
nikdo z našich se nedostal ani do malého finále

↑ **béčko, béčkový, finálko**

maratonky pomn.

speciální běžecká obuv určená na maraton a další dlouhé tratě (sk. 5);
běžel v maratonkách asi za osm tisíc

medik -u m.

těžký míč určený k posilování (sk. 5); medicinbal;
dejte si pár odhodů medikama na obě ruce

↑ **medík**

medík -u m.

těžký míč určený k posilování (sk. 5); medicinbal;
přineste sem tři a čtyř kilový medíky

↑ **medik**

meziklus -u m.

pomalý běh mezi běžeckými úseky (sk. 4);
dneska půjdete osm dvoustovek s meziklusem

minutky pomn.

běžecké úseky přepočítané zpravidla na minuty, po každém z úseků následuje pauza/klus (sk. 4); intervaly;

dáme si minutky s dvaceti vteřinovou pauzou

mistrák -u m.

mistrovství České republiky rozdělené podle kategorií a disciplín (sk. 6); mistrovství České republiky;

mistráky jsou příští rok konečně zase v Jablonci

↑ **repka, republika**

mondo -a s.

tréninková a závodní atletická dráha se speciálním povrchem, pojmenování podle společnosti Mondo (sk. 6); atletická dráha;

na sousku v Itálii měli rychlý modrý mondo

↑ **dráha, ovál**

N

nabombit dok.

jít do něčeho vši silou, naplno, běžet na krev (sk. 4);

hned po startu to strašně nabombil

↑ **nakouřit, narvat, kopnout, poslat, urvat**

nafukovačka -y ž.

krytá nafukovací hala sloužící atletům k tréninkům a závodům během zimní sezony (sk. 6); nafukovací hala;

v nafukovačce se vždycky rychle vydýchá vzduch

↑ **přetlakovka**

nahamtlý příd.

příliš dlouhý krok, nejčastěji před odrazem u skoku dalekého (sk. 4);

před tím prknem to bylo hodně nahamtlý, dej si stopu dopředu

nakouřit dok.

jít do něčeho vši silou, naplno, běžet na krev (sk. 4);

aby seběhl první, musel hrozně nakouřit první stovku

↑ **nabombit, narvat, poslat, urvat**

národ'áček -u m.

národní rekord v dané disciplíně a kategorii (sk. 6); národní rekord;

co den, to národ'áček

↑ **národ'ák**

národňák -u m.

1. národní rekord v dané disciplíně a kategorii (sk. 6); národní rekord;
dali jsme národňák na krátkou štáfli

↑ **národňáček**

2. reprezentační výběr dané země (sk. 6); národní tým;
v dospělých už se do národňáku nemám šanci dostat

↑ **repre**

narvat dok.

jít do něčeho vší silou, naplno, běžet na krev (sk. 4);
prvním pokusem to kladivo narval do sítě

↑ **nabombit, nakouřit, urvat, poslat**

nařachanej příd.

svalovitý, vyrýsovaný, vyposilovaný (sk. 3);
sprinteři jsou neuvěřitelně nařachaná

↑ **nařáchlej, vysekanej**

nařáchlej příd.

svalovitý, vyrýsovaný, vyposilovaný (sk. 3);
oni určitě sypou, jinak by nebyli takhle nařáchlý

↑ **nařachanej, vysekanej**

nastopovat dok.

odměřit si rozběh v technických disciplínách (sk. 4);
nastopujte si to a dáme si pár skoků z pěti

O

občerstvovačka -y ž.

místo, které využívají závodníci na delších běžeckých a chodeckých tratích k osvěžení a občerstvení (sk. 6); občerstvovací stanice;
ob tři kola se stav občerstvovače a vezmi si vodu, nebo ionťák

objem -u m.

typ tréninku zaměřený na nabíhání vysokých dávek kilometrů v pomalejším tempu (sk. 4); objemový trénink;
teď chodíme ještě těžkej objem, ale postupně půjdeme do kvality

oddíláček -u m.

nejlepší výkon v dané disciplíně a kategorii v příslušném oddíle (sk. 6); oddílový rekord;
i když jsem čekal víc, jsem rád aspoň za ten oddíláček

↑ **oddílák**

oddílák -u m.

nejlepší výkon v dané disciplíně a kategorii v příslušném oddíle (sk. 6); oddílový rekord;

ve Slovanu Liberec mám oddílák na dvoukilo, tříkilo a čtvrtku

↑ **oddíláček**

Odložil -a m.

tradiční český závod uctívající památku olympijského medailisty na trati 1500 metrů Josefa Odložila (sk. 6); Memoriál Josefa Odložila;

na Odložilovi bych se chtěl chtěl vejít do první trojky, at' mám dobrý body do rankingu

odpich -u m.

průpravný odrazový cvik (sk. 4);

propněte u těch odpichů pořádně bérec

odrázky pomn.

typ tréninku zaměřený na průpravná odrazová cvičení (sk. 4);

dneska si dáme jen pár odrázků a potom dlouze vykluseme

↑ **odrazy**

odrazovka -y ž.

noha, kterou se atlet odráží při skoku dalekém/vysokém, při přeběhu překážek apod. (sk. 4); odrazová noha;

odrazovku jsem si na tréninku zranil, tak to zkusím z druhý

odrazy pomn.

typ tréninku zaměřený na průpravná odrazová cvičení (sk. 4);

letos zařadíme kvůli kotníku víc odrazů

↑ **odrázky**

odtáhnout dok.

ujmout se tempa závodu a běžet v čele skupiny (sk. 4); udávat;

odtáhneš nám to?

↑ **diktovat, vzít, tahat**

osmikilo -a s.

střední trať v běhu na 800 metrů, tzn. na venkovním ovále dva okruhy (sk. 1); běh na 800 metrů;

na repce chci jít osmikilo a patnáctku

↑ **osmistovka, půlka**

osmistovka -y ž.

střední trať v běhu na 800 metrů, tzn. na venkovním ovále dva okruhy (sk. 1); běh na 800 metrů;

osmistovku v hale nechodím rád, je tam hrozně kontaktu

↑ **osmikilo, půlka**

osobáček -u m.

nejlepší osobní výkon v dané disciplíně (sk. 6); osobní rekord;

letos jedu osobáček po osobáčku

↑ **osobák, PBčko, péběčko**

osobák -u m.

nejlepší osobní výkon v dané disciplíně (sk. 6); osobní rekord;

na medaili to tentokrát zdaleka nestačilo, ale osobák se počítá

↑ **osobáček, PBčko, péběčko**

oštěp -u m.

vrhačská disciplína v hodů oštěpem (sk. 2); hod oštěpem;

dřív jsem zkoušela víceboje, ale nakonec jsem skončila u oštěpu

oštěpinda -y ž.

oštěpařka (sk. 3);

holky oštěpařky si někdy říkají oštěpindy

otočka -y ž.

technika při vrhu koulí (sk. 4); rotační technika;

v dorostu jsem ještě vrhal sunem, ale postupně jsem přešel na otočku

P

pace [pejs] -u m. <z angl.>

běžec, který na čele udává předem domluvené tempo závodu, domluva může probíhat se závodníky i pořadateli (sk. 3); pace maker;

měli jsme kvalitní pace, ale i tak nám to nakonec uteklo

↑ **vodič, zajíc**

padina -y ž.

běžecká/chodecká vytrvalostní trať na 50 kilometrů (sk. 1); běh/chůze na 50 kilometrů;

na olympiádě nám zrušili padinu a místo toho tam je jen pětatřicítka

↑ **pajda, pajska**

pajda -y ž.

1. běžecká/chodecká vytrvalostní trať na 50 kilometrů (sk. 1); běh/chůze na 50 kilometrů;

tenhle týden jsem dohromady pokořil pajdu

↑ **padina, pajska**

2. závodnice/závodník v chůzi (sk. 3); chodkyně/chodec;

pajdové mají takovou svoji komunitu

↑ **chodka, rychlonožka, rychlošlapka, šlapka**

pajska -y ž.

běžecká/chodecká vytrvalostní trať na 50 kilometrů (sk. 1); běh/chůze na 50 kilometrů;

pajsku chodilo vždycky jen pár žen, protože to bylo strašně náročný

↑ **padina, pajda**

papaláš -e m.

expr. označení vlivného člověka ve sportovním/klubovém prostředí (sk. 3);

sportovní funkcionář, činovník;

všude jen papaláši a nikdo z nich tomu pořádně nerozumí

↑ **bafuňář**

patnáctka -y ž.

běžecká vytrvalostní trať na 1500 metrů (sk. 1); běh na 1500 metrů;

mužská patnáctka je teď ve světě i Evropě strašně nabitá

PBčko -a s.

nejlepší osobní výkon v dané disciplíně (sk. 6); osobní rekord, PB (z angl. personaly best);

mám PBčko, takže jsem spoko

↑ **péběčko, osobák, osobáček**

péběčko -a s.

nejlepší osobní výkon v dané disciplíně (sk. 6); osobní rekord, PB (z angl. personaly best);

dneska krásný péběčko

↑ **PBčko, osobák, osobáček**

pětikilo -a s.

běžecká trať na 500 metrů (sk. 1); běh na 500 metrů;

po sobotní čtvrtce šel v neděli ještě pětikilo

↑ **pětistovka**

pětistovka -y ž.

běžecská trať na 500 metrů (sk. 1); běh na 500 metrů;
zaběhl si tréninkově pětistovku

↑ **pětikilo**

pětka -y ž.

běžecská/chodecká vytrvalostní trať na 5 000 metrů/5 kilometrů (sk. 1); běh/chůze na 5 000 metrů/5 kilometrů;
chlapi chodí v hale hlavně pětku chůze, trojka už je na ně moc krátká

písek -u m.

1. pískové doskočiště pro skok daleký (sk. 6); dálkařské doskočiště/sektoř;
sejdeme se až u písku
2. technická disciplína ve skoku dalekém (sk. 2); skok daleký;
já už se jdu rozcvičit rovnou na písek

↑ **dálka**

pit-stop [pitstop] -u m. <z angl.>

penalizace za prohřešek proti chodeckým pravidlům, závodník musí v rámci trestu strávit určitou dobu v boxu (sk. 6);
začátek jsem rozešel skvěle, ale dvě minuty v pit-stopu mě úplně vyvedly z tempa

plichta -y ž.

výsledek, kdy doběhnou závodníci i po přezkoumání cílové fotografie na tisíce sekundy ve stejný čas (sk. 6); shodný čas;
na stovce z toho dneska byla plichta a dělily se body

plot -u m.

překážka, kterou musí závodníci při překážkových bězích povoleným způsobem překonat (sk. 5); překážka;
na repce mám největší šanci udělat medaili na stovce plotů

↑ **plůtek, překa**

plůtek -u m.

překážka, kterou musí závodníci při překážkových bězích povoleným způsobem překonat (sk. 5); překážka;
já chodím ty plůtky fakt rád

↑ **plot, překa**

plyo [plyjo] -a s. <z angl.>

typ tréninku zaměřený na sílu a dynamiku dolních končetin (sk. 4); plyometrický trénink;
zkusím chodit občas i plyo, at' mám trošku rychlost v kotníku

poladit dok.

připravit výkonnost sportovce na vrchol sezony (sk. 4); načasovat;
máme ještě týden na to všechno hezky poladit a pak odjíždíme

↑ **doladit, dopíct, vyladit**

posbírat dok.

získat (sk. 4);

v desetiboji jsem posbíral přes 7000 bodů

posilka -y ž.

posilovací prostory se stroji a činkami (sk. 6); posilovna;

ve čtvrtek a v neděli mám vždycky posilku

↑ **činkárna, gym, poska, rambodílna**

poska -y ž.

posilovací prostory se stroji a činkami (sk. 6); posilovna;

letos jsem vůbec nešel objem, takže všechno běhám jenom z posky

↑ **činkárna, gym, posilka, rambodílna**

poslat dok.

jít do něčeho vši silou, naplno, běžet na krev (sk. 4);

dneska jsem tam tu dálku geniálně poslal

↑ **nabombit, nakouřit, narvat, urvat**

prales -a m.

závody, na nichž se utkávají konkrétní krajské kluby (sk. 6); krajský přebor družstev;

holky mají zatím výkony jen na prales

pralesní příd.

krajské závody, na nichž se utkávají konkrétní kluby (sk. 6);

chceš se jít o víkend u rozzávodit na pralesní ligu?

prkno -a s.

místo, z něž se dálkaři odrážejí při svém pokusu (sk. 5); odrazové prkno;

zase jsi nebyl na prkně, dej si stopu dopředu

proběhnout dok.

vypustit pokus při skoku dalekém (sk. 4);

všechny pokusy jsem jen proběhl

↑ **zabalit**

profík -a m.

závodník věnující se sportu na vrcholové úrovni (sk. 3); profesionál;

profiků je v atletice málo, protože se jen těžko užíví

proskočit dok.

vypustit pokus při skoku vysokém (sk. 4);
byl hrozně pod latkou, tak to jen proskočil

↑ **zabalit**

prot'ák -u m.

vítr foukající při výkonu směrem proti (sk. 6); protivítr;
s tím dnešním prot'ákem mi to vůbec neběželo

přebory pomn.

závody, na nichž se utkávají závodníci z konkrétních krajských klubů (sk. 6); krajské přebory;

do konce sezony už půjdu asi jen přebory

↑ **kraje**

před'ák -u m.

přední stehenní sval (sk. 4);

chytil jsem křeč do před'áku

předávka -y ž.

předání kolíku mezi jednotlivými závodníky štafety (sk. 1); štafetová předávka;

předávky musíme trochu natrénovat

předkopávání hrom.

základní cvik atletické abecedy zaměřený na švihové překopávání propnutých nohou (sk. 4);

pomozte si u toho předkopávání rukama

překa -y ž.

překážka, kterou musí závodníci při překážkových bězích v souladu s pravidly překonat (sk. 5); překážka;

od loňska se soustředím na dlouhý překy

↑ **plot, plůtek**

přemist'ovat nedok.

cvičit přemístění (sk. 4);

dneska budeme hlavně přemist'ovat

přemko -a s.

posilovací cvik, při němž sportovec podskočí činku, zastaví ji v oblasti hrudníku a vystrčí lokty (sk. 4); přemístění;

dal jsem si osobák na přemko

přespolák -u m.

typ závodu v těžkém, nejčastěji polním terénu (sk. 6); přespolní běh;
k atletice jsem se dostala přes školní přespoláky

↑ **cross**

přetahovka -y ž.

noha, kterou se atlet přetahuje přes překážku při překážkovém běhu (sk. 4);

přetahová noha;

musíš rychle zatáhnout tou přetahovkou

přetlakovka -y ž.

krytá nafukovací hala sloužící atletům k tréninkům a závodům během zimní sezony (sk. 6); přetlaková hala;

v přetlakovce bývá pátky hodně lidí

↑ **nafukovačka**

převozník -a m.

způsob přechodu laťky ve skoku o tyči, aniž by skokan udělal typický zvrát (sk. 4);

přestaň tam už dělat toho převozníka

příkop -u m.

překážka s vodním příkopem, kterou musí závodníci během dlouhých překážkových běhů opakovaně zdolat (sk. 5); vodní příkop;

příkop mi vždycky rozhodí tempo

půlka -y ž.

střední trať v běhu na 800 metrů, tzn. na venkovním ovále dva okruhy (sk. 1); běh na 800 metrů;

letos bych chtěl kombinovat hlavně půlku a čtvrtku

↑ **osmikilo, osmistovka**

R

rambodílna -y ž.

posilovací prostory se stroji a činkami (sk. 6); posilovna;

na soustředku jsme měli pěknou rambodílnu

↑ **činkárna, gym, poska, posilka**

ranking [renkink] -u m. <z angl.>

světový žebříček v disciplíně, na základě něž se závodníci kvalifikují na evropské a světové akce (sk. 6);

v rankingu jsem na tom zatím docela dobře, tak snad to klapne

rege neskl.

1. odpočinková cvičení kompenzující tréninkovou zátěž (sk. 4); regenerace;
v Česku jsme hrozně pozadu, vůbec se tu nedbá na rege

2. místo, kam chodí závodníci zregenerovat, např. sauna, vířivka (sk. 6); regenerace;
po tréninku si dojdu na rege

registračka -y ž.

členství atleta v Českém atletickém svazu (sk. 6); registr atletů;
udělají mu registračku

rehabka -y ž.

cvičení obnovující fyzické činnosti po zranění (sk. 4); rehabilitace;
teď vůbec netrénuju a jen chodím na rehabky

repka -y ž.

mistrovství České republiky rozdělené podle kategorií a disciplín (sk. 6); mistrovství České republiky;

letos je to tak našlapaný, že se asi nedostanu ani na repku

↑ **mistrák, republika**

republika -y ž.

mistrovství České republiky rozdělené podle kategorií a disciplín (sk. 6); mistrovství České republiky;

letos vychází republika datumově úplně hloupě

↑ **mistrák, repka**

rovinka -y ž.

přibližně sto metrů dlouhý úsek, na němž se atleti rozcvičují (sk. 4);
dejte si dvě rovinky v tretrách a pak půjdeme starty

rozběh -u m.

1. přesně naměřený úsek, na kterém se atlet rozbíhá ke svému pokusu ve vybraných technických disciplínách (sk. 2);

dneska mi ten rozběh vůbec nevyhází

2. úvodní běh, kterým se atlet kvalifikuje do finále (sk. 6);

po rozběhu mi už moc sil nezbylo

rozklus -u m.

pomalý zahřívací běh na začátku tréninku (sk. 4);

chci chodit delší rozklus, at' se na začátek víc zahřeju

roztahat dok.

rozčlenit svým tempem startovní pole během závodu (sk. 4);

zkusil jsem to pořádně roztahat, protože ve finiši nemám šanci

↑ **roztrhat**

roztrhat dok.

rozčlenit svým tempem startovní pole během závodu (sk. 4);
strašně se to roztrhalo a čelo už bylo daleko

↑ **roztahat**

rvát nedok.

přehnaně se silově snažit (sk. 4);
nervi to tolik, stojí tě to centimetry

↑ **křéčit**

RVčko -a s.

typ tréninku zaměřený na rozvoj rychlostní vytrvalosti atleta (sk. 4); rychlostní vytrvalost;

dneska půjdeme RVčko 150, 120, 100 a 200

↑ **ervéčko**

rychlonožka -y ž.

závodnice/závodník v chůzi (sk. 3); chodkyně/chodec;
letos chci jet s rychlonožkama na sousko

↑ **chodka, pajda, rychlošlapka, šlapka**

rychlošlapka -y ž.

závodnice/závodník v chůzi (sk. 3); chodkyně/chodec;
dám si pár úseků s rychlošlapkama a pak půjdu běhat

↑ **chodka, pajda, rychlonožka, šlapka**

S

SBčko -a s.

nejrychlejší čas sezony (sk. 6); letošní nejlepší výkon, SB (z angl. season best);
SBčko se vždycky počítá

↑ **esběčko, letošňáček, letošňák, sezoňáček, sezoňák**

SCMko -a s.

středisko poskytující nejlepším atletům lepší podmínky pro trénink a přípravu (sk. 6); Sportovní centrum mládeže;

rád bych se dostal do SCMka, abych měl nějakou finanční podporu

↑ **escémko**

sedět nedok.

být při běhu/skoku nízko položený (sk. 4);
hrozně v tom sedíš, narovnej se

senožrout -a m.

expr. označení atleta specializujícího se na dlouhé běžecké tratě od 800 metrů výš, motivací pojmenování takových běžců je jejich malý příjem potravy a zpravidla nízká váha (sk. 3); vytrvalec;

nechtěl bych chodit tréninky jako senožrouti

↑ **dávkoplaz, štrekař**

sezoňáček -u m.

nejrychlejší čas sezony (sk. 6); letošní nejlepší výkon, SB (z angl. season best);
dneska nic moc, ale sezoňáček se počítá

↑ **esbéčko, letošňáček, letošňák, SBčko, sezoňák**

sezoňák -u m.

nejrychlejší čas sezony (sk. 6); letošní nejlepší výkon, SB (z angl. season best);
pořád se ještě vracím po zranění, takže jsem rád i za ten sezoňák

↑ **esbéčko, letošňáček, letošňák, SBčko, sezoňáček**

skipping [skipink] -u m. <z angl.>

základní cvik atletické abecedy zaměřený na předkopávání (sk. 4);

zařadte jeden kvalitní skipping do frekvence

sousko -a s.

dvou/tří fázové intenzivní tréninky několik dní po sobě (sk. 6); soustředění, výcvikový tábor;

na letní sousko jezdíme už dlouho do Biliny

↑ **soustřed'ko**

soustřed'ko -a s.

dvou/tří fázové intenzivní tréninky několik dní po sobě (sk. 6); soustředění, výcvikový tábor;

mám rád tu pohodu na soustřed'ku, když nemusím řešit školu ani práci

↑ **sousko**

sparing [sparink] -a m. <z angl.>

tréninkový kolega (sk. 3); sparing partner;

potřeboval bych lepšího sparinga, takhle to tahám všechno sám

specka -y ž.

typ tréninku zaměřený na schopnost odolávat zátěži (sk. 4); speciální vytrvalost;

dáme si čtvrtkovou specku s 12minutovou pauzou

sporťák -u m.

gymnázium umožňující žákům kombinovat studium a sportovní přípravu (sk. 6); sportovní gymnázium;

rozhoduju se, kam půjdu a sporťák mi dává největší smysl

↑ **sportgym**

sportgym -u m.

gymnázium umožňující žákům kombinovat studium a sportovní přípravu (sk. 6);
sportovní gymnázium;

na sportgymu tu školu nemají tak náročnou

↑ **sport'ák**

sportovka -y ž.

třída na základní škole se sportovním zaměřením (sk. 6); sportovní třída;

až se budeme rozdělovat, chci jít určitě do sportovky

stad'ák -u m.

sportoviště, na němž atleti trénují a závodí (sk. 6); atletický stadion;

v Liberci máme stad'ák v tak příšerném stavu, že už skoro nemůžeme pořádat závody

↑ **atle'ák**

startovka -y ž.

seznam čítající jména a sezonní či osobní výkony závodníků (sk. 6); startovní listina;

takhle nabitou startovku jsem snad ještě neviděl

steeple [stýpl] -u m. <z angl.>

vytrvalostní překážková trať různých délek (sk. 1); steeplechase;

chodím už jen steeple, takže halu vynechávám

stopa -y ž.

jednotka/vzdálenost pro rozběh v technických disciplínách (sk. 4);

dej si to o stopu dopředu

stopka -y ž.

zákaz provádění závodní činnosti za porušení pravidel (sk. 6); trest, distanc;

zjistili mu, že sypal, takže má teď dva roky stopku

stovečka -y ž.

sprinterská trať na 100 metrů (sk. 1); běh na 100 metrů;

ta stovečka je taková příjemná v tom, že ještě tolik neboli

↑ **stovka**

stovka -y ž.

sprinterská trať na 100 metrů (sk. 1); běh na 100 metrů;

z posky se dá běhat tak maximálně stovka, na delší musí člověk naběhat

↑ **stovečka**

stovková příd.

štafeta skládající se z úseků na 4x100 metrů (sk. 1); štafeta 4x100 metrů;

zkusíme postavit tři vyrovnaný stovkový štáfle

↑ **krátká**

sun -u m.

technika při vrhu koulí (sk. 4); zádová technika;
sunem bych nikdy nehodil tolik jako otočkou

svět -a m.

světový šampionát jednotlivých kategorií (sk. 6); mistrovství světa,
svět v Budapešti byl zážitek

svaz -u m.

organizace sdružující všechny atletické oddíly a kluby na území České republiky (sk. 6); Český atletický svaz;
na svazu se už musí něco změnit, takhle to dál nejde

světáček -u m.

světový rekord v dané disciplíně a kategorii (sk. 6); světový rekord;
vidět světáček na vlastní oči je životní zážitek

↑ **světák**

světák -u m.

světový rekord v dané disciplíně a kategorii (sk. 6); světový rekord;
Boltův světák na stovku už jen tak někdo nepřekoná

↑ **světáček**

sypačka -y ž.

podpůrné doplňky stravy, látky povolené i nepovolené (sk. 5); supplement/doping;
vezmi na sousko nějakou sypačku, ať to přežijeme

↑ **sypka**

sypat nedok.

užívat podpůrné látky, nejčastěji nepovolené (sk. 4); dopovat;
ten musí sypat, jinak si ty výkony nedokážu vysvětlit

↑ **zobat**

sypka -y ž.

podpůrné doplňky stravy, látky povolené i nepovolené (sk. 5); supplement/doping;
potřebuju začít brát nějakou sypku, ať líp regeneruju

↑ **sypačka**

šestikilo -a s.

běžecská trať na 600 metrů (sk. 1); běh na 600 metrů;
čtvrťka je na mě krátká a půlka zase dlouhá, potřeboval bych, aby se běhalo tak šestikilo

↑ **šestistovka**

šestistovka -y ž.

běžecská trať na 600 metrů (sk. 1); běh na 600 metrů;

v týdnu se rozzávodím na šestistovce

↑ **šestikilo**

šlapka -y ž.

závodnice/závodník v chůzi (sk. 3); chodkyně/chodec;

šlapky jsou o dost jiný než běžci

↑ **chodka, pajda, rychlonožka, rychlošlapka**

štáfle -e ž.

štafeta skládající se z různě dlouhých úseků podle typu závodu (sk. 1); štafetový běh;

v Liberci ty štáfle vždycky uměli dobře poskládat

štrekař -e m.

atlet specializující se na dlouhé běžecské tratě od 800 metrů výš (sk. 3); vytrvalec;

objem letos zkusím naběhat se štrekařema a na rychlost se vždycky odpojím

↑ **dávkoplaz, senožrout**

šuplík -u m.

zasouvací šuplík, do nějž tyčkař zapře při odrazu tyč a následně se odrazí k

překonání laťky (sk. 5);

jednou jsem spadl přímo do šuplíku a zlomil si nohu

↑ **kastlík**

švihovka -y ž.

noha, kterou atlet švihá při přeběhu překážky/při pokusu ve skoku vysokém či dalekém (sk. 4); švihová noha;

jdi do toho tou švihovkou víc aktivně

T

tahač -e m.

závaží, které za sebou atlet táhne při běžecském úseku (sk. 5); tahací závaží;

dejte si na střídačku oba čtyři šedesátky s tahačem

tejpa -y ž.

barevná páska sloužící k fixaci bolavých svalů, šlach a kloubů (sk. 5); tejp;

asi si tam dám preventivně tejpnu

tejpnout

zafixovat bolavý sval, šlachu nebo kloub (sk. 4); zatejpnout;

na trojskok si ten kotník radši tejpnu

tempo -a s.

1. stupeň rychlosti (sk. 4);

od startu jsme běželi pěkný tempo a pak se to povedlo ještě vystupňovat

2. typ tréninku zaměřený na opakované úseky v pomalejším tempu (sk. 4);

zítra půjdeme společný tempa

↑ **tempíčko**

tempař -e m.

typ atleta, který dokáže udržet po celý závod/trénink stejnou rychlost (sk. 3);

pokud dojde na závěrečný finiš, tempaři nemají šanci

tempíčko -a s.

1. stupeň rychlosti (sk. 4);

kluci běželi až do trojky svižný tempíčko

2. typ tréninku zaměřený na opakované úseky v pomalejším tempu (sk. 4);

dneska si dáme dlouhý tempíčka

↑ **tempo**

tepovka -y ž.

údaj o počtu srdečních úderů za minutu, jeden z ukazatelů fyzické kondice sportovce (sk. 4); tepová frekvence, tep, puls;

až doběhnete poslední úsek, změřte si všichni tepovku

termínovka -y ž.

termínový rozpis veškerých závodů atletické sezony (sk. 6); termínová listina;

letos je ta termínovka strašně nabitá

trejňa -i m./ž.

trenér/trenérka (sk. 3); trenér;

tentokrát se mnou pojede i trejňa

↑ **coach, kouč**

trh -u m.

posilovací cvik s činkou, při němž sportovec plynule dostane činku nad hlavu (sk. 4);

dal jsem si osobák na trh

trhat nedok.

cvičit trh (sk. 4);

musíme začít víc trhat, at' máš sílu

triple [tripl] -u m. <z angl.>

triple jump (sk. 2); trojskok;

v triplu se dá na repku dostat docela snadno

tříkilo -a s.

sprinterská trať na 300 metrů (sk. 1); běh na 300 metrů;

zítra půjdu zkušební tříkilo

↑ **třístovka**

třináctka -y ž.

odrazové prkno na trojskok umístěné do vzdálenosti třináct metrů od doskočiště (sk. 5); odrazové prkno;

z třináctky to u nás v lize umí málokdo

třístovka -y ž.

sprinterská trať na 300 metrů (sk. 1); běh na 300 metrů;

do třístovky se mi běželo skvěle a pak jsem vyhnul

↑ **tříkilo**

trojka -y ž.

běžecská/chodecká vytrvalostní trať na 3 000 metrů/3 kilometry (sk. 1); běh/chůze na 3 000 metrů/3 kilometry;

ženy chodí v hale jen trojku

tuhej příd.

1. silově vyčerpaný (sk. 3);

už jsem šíleně tuhej

2. stažený (sk. 3);

mám hrozně tuhý stehno

tuhnout nedok.

vyčerpání sil atleta, zalití svalů laktátem (sk. 4);

od stovky jsme už všichni šíleně tuhli

↑ **hnít**

tyč -e ž.

technická disciplína ve skoku o tyči (sk. 2); skok o tyči;

v tyči jsem vždycky posbíral nejvíc bodů

tyčka -y ž.

1. skokanské náčiní určené na skok o tyči (sk. 5); tyč;

vůbec mi ta tyčka nesedí do ruky

↑ **klacek**

2. technická disciplína ve skoku o tyči (sk. 2); skok o tyči;

na ztřejší vyrovnanou tyčku se těším

U

ulejt dok.

vyběhnout ze startovních bloků dříve než je pravidly povoleno (sk. 4); předčasně vystartovat;

podle zpomaleného záběru ulil závodník v páté dráze

univerzál -a m.

atlet ovládající široké rozpětí tratí/disciplín (sk. 3);
největší porci bodů přispěl liberecký univerzál

univerzáлка -y ž.

atletka ovládající široké rozpětí tratí/disciplín (sk. 3);
již od mládežnických kategorií je skvělou univerzálkou

univerzáłky pomn.

univerzální botaska/tretra (sk. 5);
poslední dobou běhám čtvrtku v univerzáłkách

urvat dok.

jít do něčeho vší silou, naplno, běžet na krev (sk. 4);
v poslední zatáčce je definitivně urval
↑ **nabombit, nakouřit, narvat, poslat**

utahat dok.

unavit/vyšťavit své soupeře (sk. 4);
kluci vepředu to od startu nakopli a hned mě utahali
↑ **utavit**

utavit dok.

unavit/vyšťavit své soupeře (sk. 4);
český závodník svou konkurenci utavil
↑ **utahat**

uviset dok.

udržet se zuby nehty na chvostu skupiny (sk. 4);
uvisel jsem to skoro až do cíle

V

vánočka -y ž.

rozcvičovací cvik založený na rychlé výměně/pletení nohou, (sk. 4);
dneska začněte abecedu vánočkou

velký před.

finálový běh A pro nejrychlejší závodníky postupující z rozběhů (sk. 6); finále A;
poprvé v životě jsem postoupil do velkého finále
↑ **áčko, áčkový, finálko**

vejška -y ž.

technická disciplína ve skoku vysokém (sk. 2); skok vysoký;
kromě vejšky se mi už nic chodit nechce

veřejky pomn.

otevřené závody pro všechny závodníky (sk. 6); veřejné závody;
dvoukilo si pojedou zaběhnout do Prahy na veřejky

viset nedok.

držet se zuby nehty na chvostu skupiny (sk. 4);
celou dobu jsem tam visel, pak jsem zkusil zrychlit a vyšlo to

vodič -e m.

běžec, který na čele udává předem domluvené tempo závodu, domluva může probíhat se závodníky i pořadateli (sk. 3);
vodič se ihned po startu ujal domluveného tempa

↑ **pace, zajíc**

vodička -y ž.

běžkyně, která na čele udává předem domluvené tempo závodu, domluva může probíhat se závodníky i pořadateli (sk. 3);
vodička dnes neodvedla příliš dobrou práci

↑ **pace, zajíc**

vrhačky pomn.

speciální tretry určené na vrhačské disciplíny (sk. 5); vrhačské tretry;
v dešti bez vrhaček skoro nejde házet

vrchník -a m.

hlavní chodecký rozhodčí, který pod sebou má dílčí rozhodčí a další členy technické čety (sk. 3); vrchní rozhodčí;
všichni rozhodčí i vrchník byli nekompromisní

vyhnít dok.

naprosto se fyzicky vyčerpat, zalít se laktátem (sk. 4);
zkusil jsem to kopnout, ale pak jsem strašně vyhnul

↑ **vykvíst, vytuhnout**

výklus -u m.

pomalý běh po tréninku (sk. 4);
dejte si delší výklus, ať zítra můžete chodit

vykvíst dok.

naprosto se fyzicky vyčerpat, zalít se laktátem (sk. 4);
rozběhl jsem to rozumně a stejně jsem strašně vykvetl

↑ **vyhnít, vytuhnout**

vyladit dok.

připravit výkonnost sportovce na vrchol sezony (sk. 4); načasovat;
už to jenom vyladíme a pak děj se vůle boží

↑ **dopíct, poladit, vyladit**

vypálit dok.

vyrazit velkou rychlostí (sk. 4);
z bloků vypálil tak rychle, že skoro přepadl

vysekanej příd.

svalovitý, vyrýsovaný, vyposilovaný (sk. 3);
on je šileně vysekanej

↑ **nařachanej, nařáchlej**

vytuhnout dok.

naprosto se fyzicky vyčerpat, zalít se laktátem (sk. 4);
vytuhmul jsem jako nikdy

↑ **vyhnít, vykvíst**

vzít dok.

ujmout se tempa závodu a běžet v čele skupiny (sk. 4); udávat tempo;
neběželo se, tak jsem to vzal

↑ **diktovat, odtáhnout, tahat**

Z

z celýho neskl. spoj.

skákat z celého rozběhu (sk. 4);
dneska už budu skákat z celýho

z krátkýho neskl. spoj.

skákat ze zkráceného rozběhu (sk. 4);
ještě pořád skáče jenom z krátkýho

z poloh neskl. spoj.

chodit tréninkové starty z různých poloh (sk. 4);
teď půjdeme pár startů z poloh

z polovysokýho neskl. spoj.

typ startu z polovysoké polohy, při níž je atlet v předklonu (sk. 4);
dejte si jeden z polovysokýho a jdeme do bloků

z vysokýho neskl. spoj.

typ startu z vysoké polohy (sk. 4);
zatím se jen pořádně rozběhněte z vysokýho

zabalit dok.

nedokončit závod/soutěž/pokus (sk. 4);
cítil jsem se hrozně, tak jsem to zabalil

zad'ák -u m.

zadní stehenní sval (sk. 4);
nešlo to, tahá mě zad'ák

zadroit dok.

cupítat (sk. 4);
hrozně si před tím prknem zadroitil

zahříváčky pomn.

typ cviků, které slouží k prohřátí těla před tréninkem/závodem (sk. 4); zahřívací cviky;
dejte si už pomalu pár zahříváček

zajíc -e m.

běžec, který na čele udává předem domluvené tempo závodu, domluva může probíhat se závodníky i pořadateli (sk. 3); pace maker;
dneska jsem dělal jen zajíce
↑ **pace, vodič**

zakopávání hrom.

základní cvik atletické abecedy zaměřený na protažení stehenních svalů (sk. 4);
zkuste to zakopávání víc frekvenčně

zalitej příd.

důsledek vyplavení laktátu (sk. 3);
nemůžu ani chodit, jsem šíleně zalitej

založit dok.

splnit úvodní výšku/pokus v technických disciplínách (sk. 4);
kvalitně jsem založil, tak se mi hned ulevilo

zandat dok.

vyhrát, zdařit se (sk. 4);
dneska jsem to tam prostě nějak zandal

zaspát dok.

vyběhnout z bloků s pomalou startovní reakcí (sk. 4);
zaspal jsem a hned už byli všichni dva metry přede mnou

zásun -u m.

správné uložení tyče do zasouvací skříňky (sk. 4);
nespěchej tolik a počkej si na ten zásun

závěs -u m.

typ techniky při skoku dalekém (sk. 4);
víc se prohni při tom závěsu

zavěsit dok.

1. část techniky při skoku dalekém (sk. 4);

zavěs se při tom skoku

2. pověsit se o tyč při skoku o tyči (sk. 4);

zavěs se tam

ze tří/pěti/osmi...

počet kroků, z nichž se atlet rozbíhá v technických disciplínách (sk. 4);

ze tří to šlo dobře, tak zkusíme z pěti

zobat nedok.

užívat podpůrné látky, nejčastěji nepovolené (sk. 4); dopovat;

všichni dobře věděli, že něco zobe

↑ **sypat**

zvedat nedok.

posilovat s činkou (sk. 4); posilovat;

potřeboval bych začít víc zvedat

zvrát -u m.

fáze mezi jízdou a přechodem laťky při skoku o tyči (sk. 4);

na tom zvratu musíme zapracovat

Ž

žabák -a m.

odrazový cvik připomínající žabí skoky (sk. 4);

dejte si deset žabáků po trávě

8. Analýza sesbíraného lexikálního materiálu

Výše uvedený slovník atletického slangu čítá celkem 312 výrazů. Obsahem této kapitoly je jejich všestranná analýza zaměřená na způsoby tvoření, slovně druhovou platnost a sémantické třídění. Charakteristika získaného lexikálního materiálu je dále doplněna o grafy, v nichž jsou tyto informace kvantifikovány.

8.1 Způsoby tvoření

Z hlediska způsobů tvoření převažují ve slovní zásobě atletů výrazy vniklé univerbizací, což odpovídá jazykovým aspektům slangu. Z celkového součtu se jedná o 103 výrazů, které vznikly v důsledku převedení víceslovného pojmenování v jednoslovné (*časový pořad* → *časák*). Kromě toho, že tato pojmenování vznikají a jsou užívána z důvodu jazykové ekonomie či komunikační funkčnosti, jsou mimo jiné často tvořena systémově. Zejména u pojmenování běžeckých a chodeckých disciplín je pak vzorec tvoření snadno čitelný (*kilo, stovka* → *dvoukilo, dvoustovka* → *tříkilo, třístovka*). Atleti zmíněné výrazy, resp. způsoby tvoření, využívají vědomě i nevědomě především kvůli dynamice a proměnlivosti prostředí, v němž je právě takové vyjadřování během tréninků či závodů nejsnazší a nejefektivnější cestou kooperace. Ať už jde o pokyny trenérů, rozhodčích, členů týmu nebo výkony samotných sportovců, mohou často rozhodovat vteřiny, ne-li desetiny, setiny a tisícinny.

Druhým nejčastějším způsobem vzniku je metaforické tvoření, prostřednictvím něž vzniklo 78 výrazů. Pojmenování typu *šlapka, žabáky* nebo *jeleny* jsou příkladem jazykové hravosti, k níž dochází zejména prostřednictvím obrazného přenesení podobnosti pohybu nebo nápadného znaku. Také v tomto případě se jedná o výrazy mnohem údernější, které navíc suplují příliš obecnou, nedostatečnou a mnohdy zastaralou atletickou terminologii. U výrazů jako *prales, sypat* či *vykvíst* je také čitelný náznak expresivity, kterou by mluvčí bez obrazného přenesení museli vyjadřovat opisem, což je z hlediska jazykové ekonomie pro potřeby sportu opět nevýhodné. Řada výrazů (*nahamtlý, nabombit, nakouřit*) vznikla

také záměrnou snahou o humorné zpestření náročných tréninků nebo byla užita cíleně pro lepší zapamatování situace či konkrétního pohybu.

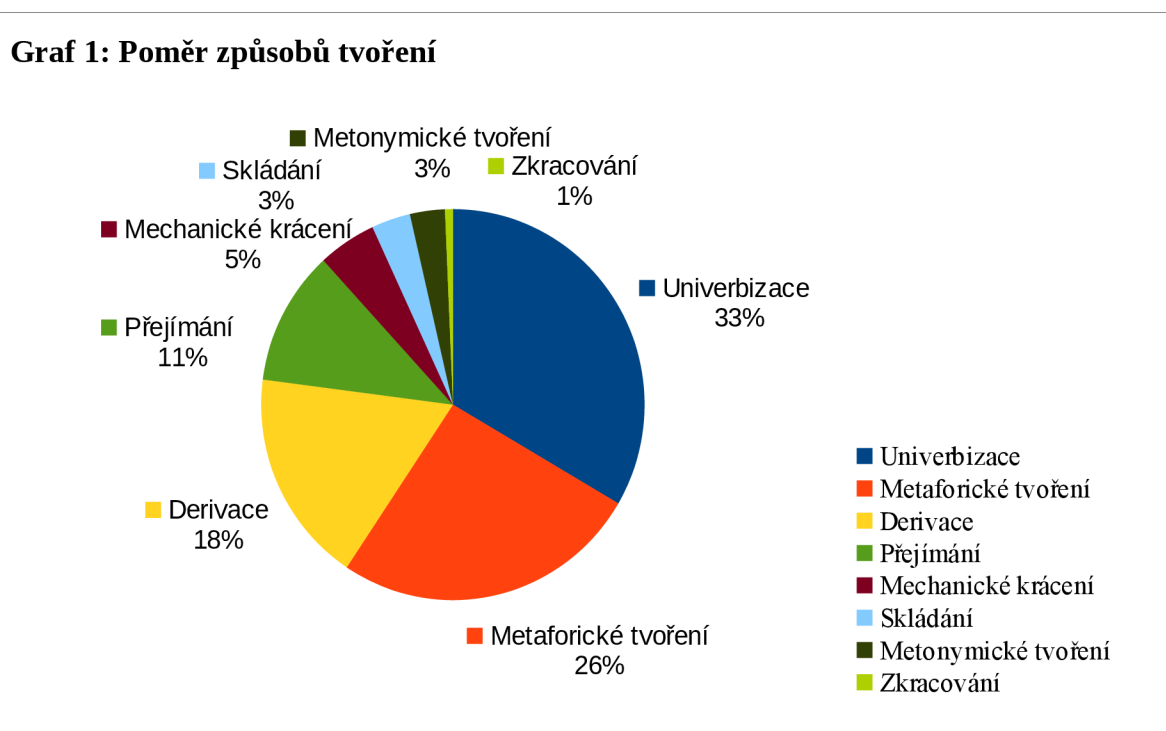
V pořadí třetím nejčastějším způsobem tvoření je derivace, jež byla zaznamenána v 54 případech. Substantiva rodu mužského se v jednotném čísle vyznačují zejména systémovými sufíxy *-ař*, *-ák* a *-ík*, u ženského rodu jednoznačně převažují sufíxy *-ka*, *-na* či *-da* a rod střední je typický sufixem *-ko*. Adjektiva se zpravidla vyznačují předponami *-na*, *-vy*, *-u*, *-za* a koncovkou *-ej* (*vysekanej*, *nařachanej*) typickou pro obecnou češtinu. Verba jsou nejčastěji tvořena příslušným kořenem a rovněž jednou ze zmíněných předpon, která činnost nebo děj systematicky blíže specifikuje (*ladit* → *poladit*, *vyladit*).

S celkem 34 zástupci následují výrazy vzniklé přejímáním. Až na jednu výjimku se jedná o anglicismy (*triple*, *steeple*), k jejichž užívání vede atlety především snaha o ekonomičnost a mezinárodní platnost nebo nevyhovující terminologie. V mnoha případech jich mluvčí užívají také kvůli jakési „stylovosti“ a hravosti, příp. ve snaze odlišit se od ostatních. Většina anglických výrazů zůstává v původní formě a neadaptuje se, což může být zapříčiněné tím, že tyto podoby pojmů hojně užívají také sportovní média, nadnárodní organizace nebo zahraniční atleti na svých sociálních sítích, a není tedy nutné jejich morfologické nebo zvukové přizpůsobení.

Přibližně ve stejném zastoupení se dále vyskytují výrazy vzniklé mechanickým krácením (15), skládáním (10) a metonymickým tvořením (9). V prvním případě se jedná o úpravu již existujících výrazů (*soustředění*) na jejich kratší a výslovnostně ekonomičtější variantu (*soustředko*, *sousko*). Nová forma výrazu má zpravidla nižší počet slabik či souhlásek a končí otevřenou slabikou, což je z hlediska srozumitelnosti v hektickém tréninkovém nebo závodním prostředí žádoucí. Slangová pojmenování vzniklá skládáním (*fotofiniš*, *senožrout*) jsou složená ze dvou samostatných kořenů a zpravidla blíže specifikují konkrétní skutečnost. V posledním zmíněném případě se jedná o slova vzniklá přenesením významu na základě určitých vnitřních souvislostí. I zde je motivací pojmenovat věc, činnost nebo děj jinak, zřetelněji. Například u výrazu *kvalita* jde o pojmenování typu tréninku, který se zaměřuje rychlostně, pocitově i provedením na kvalitně odběhané úseky. Jiným označením by se takto komplexní záležitosti, odvíjející se

především od vnitřní práce těla, vyjadřovala jen těžko a zdlouhavě. V případě, že budeme za druh metonymie považovat synekdochu, je možné v rámci atletického slangu jmenovat například výraz *činkárna*, kterým se zaměňuje část za celek.

Šest spojení fungujících na principu elipsy (*z krátkého ...*, *ze dvou ...*) z hlediska způsobů tvoření nebylo nikam zařazeno. Jedná se však o zajímavé obraty, které jsou komunikačně funkční napříč disciplínami i kategoriemi a jejich plné znění se téměř nevyužívá (*z krátkého rozběhu*, *ze dvou kroků*).

8.2 Slovnědruhovú platnost

Co se týče slovních druhů, zastupují v sesbíraném materiálu jednoznačně nejpočetnější skupinu substantiva s celkem 240 výrazy. Za jejich vysokým výskytem stojí primárně potřeba věcného pojmenování množství konkrétních i abstraktních předmětů, osob, dějů, míst, závodů a především pak bohatého portfolia atletických disciplín (*dálka*, *výška*), od nichž se následně odvíjí také názvy typů tréninku (*odrazy*), cviky (*imitačky*) a náčiní k nim potřebná (*klacek*). Pro označování osob nabízí atletický slang v řadě případů bohaté možnosti synonymických pojmenování,

například u chodců je na výběr dokonce z pěti variant (*chodka, pajda, rychlonožka, rychlošlapka, šlapka*), které se navzdory shodnému významu liší mírou expresivity (jako nejvíce pejorativní bývají vnímány výrazy *pajda* a *šlapka*) či délkou. V případě, že by se bakalářská práce řídila *Slovníkem spisovného jazyka českého*,¹⁰⁴ byla by substantiva, především díky systematickému označování závodníků ve všech disciplínách v ženském i mužském rodě, zastoupena ještě několika desítkami dalších výrazů (*výškař, výškařka*).

Druhým nejpočetněji zastoupeným slovním druhem jsou se 49 příklady verba. Zajímavost atletických slangových sloves tkví především v jejich expresivním zabarvení. Například výrazy *nakouřit, kopnout* nebo *rvát* totiž mluvčím opět usnadňují vyjadřování a šetří čas. Pokud například někdo v atletické komunitě *hnije*, není potřeba nic dalšího specifikovat, neboť všichni zasvěcení vědí, že je dotyčný na pokraji sil a bude se propadat startovním polem. Slangové slovesné výrazy jsou v atletice rovněž tvořeny řadou synonymických pojmenování a například zmíněné sloveso *hnít* se jinak může vyjádřit také výrazem *tuhnout*, případně pomocí předpony dále jako *vyhnít, vytuhnout* a *vykvíst*.

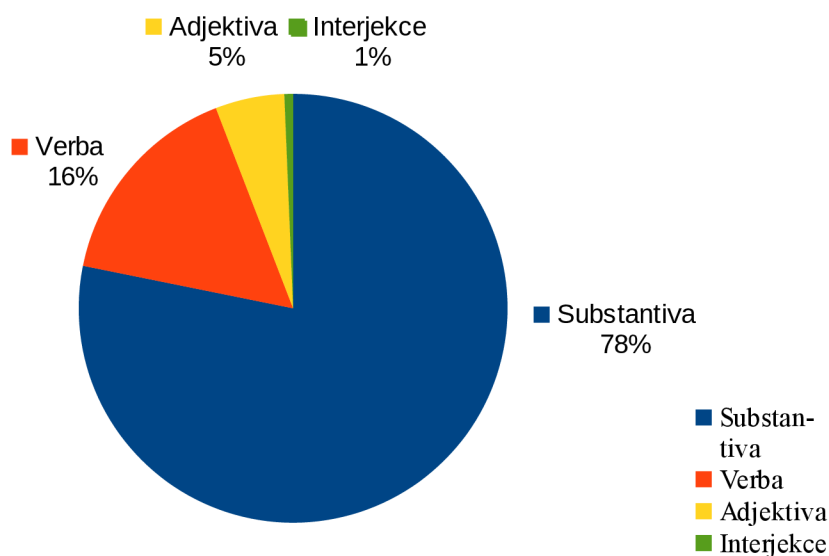
V pořadí třetím nejčetnějším slovním druhem jsou adjektiva s 15 výrazy. Jejich nízký výskyt vyplývá především z motivace věcného a ekonomického vyjadřování atletů, kteří si pro potřebnou specifikaci vystačí se samotnými substantivy realizovanými například univerbizací či metaforou. Například u názvů štafetových běhů (*krátká, stovková* → *dlouhá, čtvrtková*) jsou ale systematická upřesnění adjektivy nutná.

Kromě šesti nezařazených spojení figuruje v sesbíraném materiálu také jedna interjekce. Výraz *hop* reprezentuje v atletickém slangu jeden z nejdůležitějších pokynů, jehož význam spočívá především v úspornosti a kooperaci. Na tento pokyn se sprinteři při krátké štafeti orientují a při jeho zaslechnutí vyběhají z nastopované vzdálenosti, následně přebírají štafetový kolík a vydávají se na svůj úsek.

---

104 *Slovník spisovného jazyka českého*, 1989. s. 275.

Graf 2: Poměr slovních druhů

8.3 Sémantické třídění

Z hlediska sémantického třídění je nejvhodnější využít výše uvedené rozdělení oblastí atletického prostředí (viz kapitola 6.1 – 6.6; resp. sk. 1 – sk. 6).

Vůbec nejzastoupenější skupinou, jsou z důvodu množství atletických disciplín a k nim příslušným tréninkům, názvy činností a dějů (*cílovat*) se 123 výrazy. Jejich vysoký počet je mimo jiné zapříčiněn řadou synonymických pojmenování činností (*nakouřit, narvat, koptnout, poslat, urvat*), které opět vyjadřují totožné, ale odlišují se mírou expresivity a délkou. Kupříkladu výraz *nakouřit* je typický pro komunikaci mezi atlety přibližně stejného věku, výraz *koptnout* zase pro výměnu informací mezi trenérem a svěřencem, jejichž vztah je zpravidla formálnější.

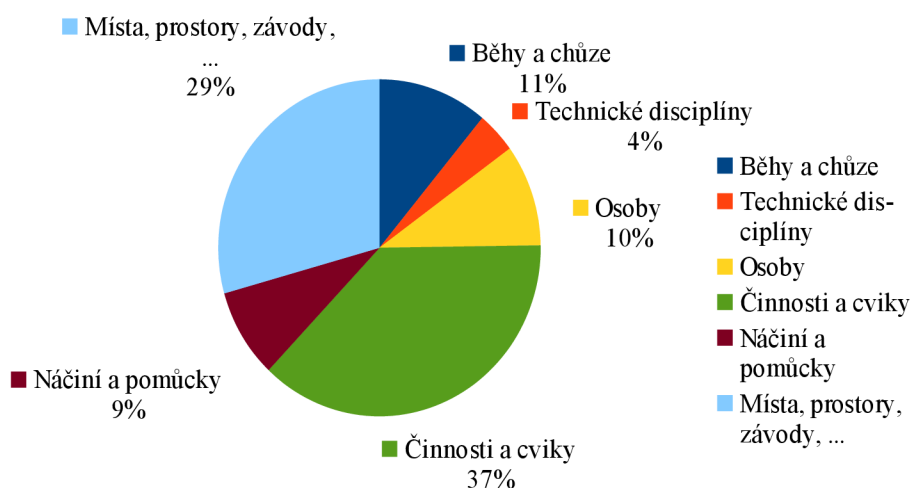
S počtem 96 slov následuje široká skupina pojmenování míst, prostor, závodů, výsledků a organizací, která obsahuje také řadu asociativně přiřazených výrazů. I v této kategorii je možné vidět u řady výrazů vzájemnou konkurenci synonym. Zejména u systematicky utvořených pojmenování osobních či sezonních rekordů (*esbéčko, letošňáček, letošňák, SBčko, sezoňáček, sezoňák*) mají mluvčí

bohatý výběr slangového lexika, z nějž volí většinou opět kratší varianty a deminutiva užívají jen příležitostně, především v humorných situacích nebo pro odlehčení. V případě označení finálových běhů si synonymní výrazy nijak výrazně nekonkurují a každý mluvčí je volí podle zvyku (*áčko, áčkový, finále, finálko, velký; béčko, béčkový, finále, finálko, malý*).

Skupiny 1, 2, 3 a 5 následují s velkým odstupem a obsahují v uvedeném pořadí 36, 13, 32 a 28 výrazů. Některá homonymní pojmenování náleží do více skupin. U výrazů typu *dopingovka* nebo *fyzio* se původní význam komise, resp. lékaře přenesl rovněž na prováděnou činnost, pojmenování jako *pajda* či *rozběh* zase získala nové významy na základě obrazného přenesení významu.

Graf 3: Poměr sémantického zastoupení

9. Shrnutí a závěr

Hlavním cílem bakalářské práce byl sběr a následný popis lexika typického pro atletické prostředí. Celkem se podařilo v průběhu patnácti měsíců prostřednictvím pozorování, řízených rozhovorů a excerpcí tištěných i audiovizuálních materiálů nasbírat 312 slangových výrazů.

Pro lepší orientaci byl získaný lexikální materiál rozdělen do šesti nadřazených skupin, kterým se dále dostalo bližší charakteristiky v rámci fungování v atletickém prostředí a srovnání s oficiální terminologií oblasti. Ve slovníkové části byly slangové výrazy následně abecedně uspořádány a strukturovaně vyloženy. Kompletní získaný materiál byl v neposlední řadě zanalyzován a graficky zpracován z hlediska způsobů tvoření, zastoupení slovních druhů a sémantického třídění.

Výzkum potvrdil východiska vyložená v teoretické části práce. Bez ohledu na to, zda se jedná o zájmovou či pracovní oblast, tíhnou mluvčí v atletickém prostředí především k jednoznačnému, jazykově ekonomickému, ale i hravému vyjadřování. Dosahují toho zejména vědomým i nevědomým užíváním univerbizace, metaforického přenášení a derivací. Tato motivace je zřejmá také z hlediska zastoupení slovních druhů, kterým jednoznačně vévodí substantiva. Vůbec největší počet výrazů pochází z oblasti pojmenování činností a dějů, což je pro dynamické sportovní prostředí rovněž charakteristické.

Seznam použitých zdrojů

Seznam odborné literatury

- ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. [4. vyd.]. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 381. ISBN 9788071069614.
- ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1946-0.
- CHOUTKOVÁ-CVRKOVÁ, Božena a Miloslav FEJTEK. *Malá škola atletiky*. Praha: Olympia, 1989. ABC sportu.
- FLEGL, V., *Sportovní slang a sportovní publicistika*. In: Sborník přednášek z 3. konference o slangu a argotu v Plzni 24. - 27. ledna 1984. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1987. s. 206-209
- HAVRÁNEK, Bohuslav a JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice: Vysokošk. učebnice*. 6. vyd. Učebnice pro vys. školy. Praha: SPN, 1988. ISBN (Váz.).
- HUBÁČEK, Jaroslav. *K aktuálnosti zkoumání sociolektů, zejména slangu. Sborník přednášek z 5. konference o slangu a argotu v Plzni 7. - 9. února 1995*, Ed. L. Klimeš. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU, 1995.
- HUGO, Jan (ed.). *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. 3. rozš. vyd. Praha: Maxdorf, 2009. ISBN 978-80-7345-198-1.
- HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988. ISBN (Váz.).
- HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1981. ISBN 48-011-81.
- HUBÁČEK, Jaroslav. *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Praha: SPN, 1971
- HUGO, Jan a kol. *Slovník nespisovné češtiny*. Praha: Maxdorf, 2009, s. 12. ISBN 97880-7345-198-1.
- CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*. Praha: SPN, 1990. ISBN 978-80-0423-302-0.
- JIRKA, Jan a kol. *Sto let královny*. Praha: Česká atletika, 1997. ISBN 8085893118.
- KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, RUSÍNOVÁ, Zdenka. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: NLN, 2003. ISBN 978-80-7106-134-2.
- KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920-1996*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1997. ISBN 80-7043-217-9.

- KOPEČNÝ, F. *K etymologii slov slang, žargon, argot. In: Sborník prací z 11. konference o slangu a argotu v Plzni. Plzeň 1982.*
- KOPEČNÝ, F. *K původu termínu slang, argot, hantýrka a žargon. Naše řeč. 1981, roč. 64, s. 2.*
- KŘÍSTEK, Václav. *Poznámky k problematice argotu a slangů. Slovo a slovesnost. Praha: 1973, roč. 34, č. 1, s. 98-103.*
- MARTINCOVÁ, Olga. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů 2, Slovník neologizmů. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4.*
- MISTRÍK, Jozef. *Štylistika slovenského jazyka. 2. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1974.*
- OBERPFALCER-JÍLEK, František. *Argot a slangy. In: Československá vlastivěda. Sv. 3, Praha 1934.*
- RADKOVÁ, L. *Jak se mluví za zdmi českých věznic, 2012.*
- Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Academia, 1994. ISBN 80-200-0493-9.*
- Slovník spisovného jazyka českého. Praha: Academia, 1989.*
- SUK, Jaroslav. *Několik slangových slovníků: současný český kriminální slang, slang chartistů, slang profesionálních řidičů, slang teplárenských zaměstnanců, vojenský slang. Praha: Inverze, 1993. ISBN 80-900632-9-2*
- TÁBORSKÝ, J. Jaroslav Hubáček *Výběrový slovník českých slangů. Slovo a Slovesnost. Praha: 2006, ročník 67, číslo 2 | s. 150 – 156*
- TRÁVNÍČEK, Jaroslav. *Úvod do českého jazyka. Praha: SPN. 1952*
- ŽÁK, Vítězslav (ed.). *Pravidla atletiky 2010: pravidla IAAF (Competition Rules) 2010-2011 doplněná o ustanovení, platná pouze pro soutěže na území České republiky. Praha: Pro Český atletický svaz vydalo nakl. Olympia, 2010. ISBN 978-80-7376-210-0.*

Seznam elektronických zdrojů

Český atletický svaz. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.atletika.cz/clenska-sekce/rozhodci/pravidla/>. [cit. 2024-01-19].

JANECZEK, David. *Ženy ve sportovní žurnalistice* [online]. Olomouc, 2016 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/bbgjfx/>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Zdeněk Sloboda.

KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012–2020. Dostupné z: <https://www.czechency.org>

NOVOTNÝ, Ondřej. *Sebeprezentace českých sportovců na internetových sociálních sítích a její využití v masových médiích* [online]. Diplomová práce, vedoucí Švelch, Jaroslav. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2014.

YEVSYUKOVA, Yekaterina. *Jazyk v atletice* [online]. Diplomová práce, vedoucí Gladkova, Hana. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav bohemistických studií, 2017.